

ଅଧ୍ୟାୟ III

ଶାନ୍ତି ପଦାର୍ଥ ପ୍ରେରଣ ଏବଂ
ବିକ୍ରିର ପ୍ରତିବେଦନ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖଣିଜ ପ୍ରେରଣ ଏବଂ ବିକ୍ରିର ପ୍ରତିବେଦନ ଉପରେ ସମାକ୍ଷା ଫଳାଫଳ ରହିଛି । ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଗୁଡ଼ିକ, ଉତ୍ତୋଳିତ ଲୁହାପଥର ଶ୍ରେଣୀ (ଲୌହ ଖଣ୍ଡରେ ଲୌହ ମାତ୍ରର ପ୍ରତିଶତ) ଏବଂ ଆକାର (ଖଣ୍ଡ କିମ୍ବା ଗୁଣ୍ଡ) ର ପ୍ରତିବେଦନ, ଲୁହାପଥରର ପ୍ରତିବେଦନତ ହୋଇଥିବା ପୂର୍ବ-ଖଣି ମୂଲ୍ୟରେ ବ୍ୟୟକ ଭିନ୍ନତା, ଲୁହାପଥରର ଗୁଣ୍ଡକୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ ଭାବେ ବିବୃତ୍ତି ଦେବା, ଏବଂ ଲିଜ୍‌ଅଞ୍ଚଳରେ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ଲୁହା ଏବଂ କ୍ରୋମାଇଟ୍‌ର ଅଣ-ଉପଯୋଗ/ ଅପ୍ରେରଣ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ।

3.1 ଉପକ୍ରମ

ରାସାୟନିକ ଏବଂ ଭୌତିକ ରୂପର ଭିନ୍ନତା ସହିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ମିଳିଥାଏ । ଲୁହାପଥର କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ପ୍ରତିଶତ ଆଧାରରେ, ଧାତୁଗୁଡ଼ିକୁ ବିଭିନ୍ନ “ଶ୍ରେଣୀ” ରେ ଏବଂ ଧାତୁର ଆକାର ଆଧାରରେ “ଖଣ୍ଡ” ଏବଂ “ଗୁଣ୍ଡ” ହିସାବରେ ବର୍ଗୀକରଣ କରାଯାଇପାରିବ । ଏମ୍‌ସିଡିଆର 2017 ର ନିୟମ 5 ଅନୁଯାୟୀ ସମସ୍ତ ଖଣି ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଉତ୍ତୋଳନ, ପ୍ରେରଣ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ଉପରେ ମାସିକ ବିବରଣୀ ଦାଖଲ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ବିବରଣୀରେ ଖଣିଗୁଡ଼ିକରୁ ପଠାଯାଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡର ପୂର୍ବ-ଖଣି ମୂଲ୍ୟର ତଥ୍ୟ ରହିବା ଉଚିତ୍ । ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ବିବରଣୀ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ପୂର୍ବ-ଖଣି ମୂଲ୍ୟ, ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡ ପାଇଁ ହାରହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟର ଆଧାର ଗଠନ କରିଥାଏ । ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେୟ ରୟାଲଟିକୁ ଲିଜ୍ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ପ୍ରେରିତ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡ ଆଇବିଏମ୍ ବିଜ୍ଞାପିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ହାରହାରି ବିକ୍ରୟମୂଲ୍ୟର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଶତ ଭାବରେ, ହିସାବ କରାଯାଏ । ତେଣୁ, ସରକାରଙ୍କ ଖଣି ରାଜସ୍ୱକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବା ପାଇଁ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ବିବରଣୀରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଲୁହାପଥର ପୂର୍ବ-ଖଣି ମୂଲ୍ୟ, ଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ବର୍ଗୀକରଣକୁ ତଦାରଖ କରିବା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ।

ପ୍ରତିବେଦନର ଉପରୋକ୍ତ ଦିଗ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ସମାକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ, ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅନୁକ୍ଷେପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

3.2 ରୟାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ଗଣନା ପ୍ରଣାଳୀ

ଲୁହାପଥରର ରାସାୟନିକ ସଂରଚନାରେ ବ୍ୟୟକ ଭିନ୍ନତା ରହିଥାଏ, ଯେଉଁଥିରୁ ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛି ଧାତୁରେ ‘ଏଫ୍‌ଇ’ ଅର୍ଥାତ୍ ଲୌହ ଅଂଶର ପ୍ରତିଶତ ମାତ୍ରା । ଲୌହ/ଏଫ୍‌ଇ ଉପରେ ଆଧାର କରି, ଲୁହାପଥରକୁ ବିଭିନ୍ନ “ଶ୍ରେଣୀ”ରେ ବର୍ଗୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଏ, ଅଧିକ ଏଫ୍‌ଇ ଥିବା ଲୁହାପଥରକୁ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ । ଆଇବିଏମ୍ ଅନୁଯାୟୀ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା) ନିମ୍ନଲିଖିତ ମାନଦଣ୍ଡ ଅନୁସରଣ କରାଯାଏ: (i) 65% ଲୌହ ଏବଂ ତା’ଠାରୁ ଅଧିକ (ii) 62-65% ଲୌହ (iii) 60-62% ଲୌହ (iv) 58-60% ଲୌହ (v) 55-58% ଲୌହ ଏବଂ (vi) 55% ଲୌହ ଠାରୁ କମ୍ । ଲୌହର ଶ୍ରେଣୀ, ଉନ୍ନତମାନର ଔଦ୍ୟୋଗିକ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଲୌହଧାତୁର ପ୍ରକ୍ରିୟାର ମାତ୍ରା (ଯଦି ଉପଲବ୍ଧ) ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ରଖିଥାଏ । ସାଧାରଣତଃ, ଉଚ୍ଚମାନର ଲୌହ କମ୍ (କିମ୍ବା ଶୂନ୍ୟ) ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣରେ ଅଧିକ ଉତ୍ପତ୍ତ ଧାତୁ ²¹ଉତ୍ତୋଳନ କରି, ଏବଂ ଧାତୁ ତରଳା ତୁଲିରେ କମ୍ ପରିମାଣର କୋଇଲା ଆବଶ୍ୟକ କରେ, ଏହିପରି ଶିଳ୍ପ ଉତ୍ତୋଳନ ଖର୍ଚ୍ଚ ହ୍ରାସ କରେ । ଏହି କାରଣରୁ, ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ବଜାରରେ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟ ପାଇଥାଏ ।

²¹ ଏହା ହେଉଛି ଗରମ, ତରଳ, ଧାତବ ଲୌହ ଉତ୍ପାଦ ଯାହା ଲୁହାପଥର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ପରେ ମିଳିଥାଏ (ସାଧାରଣତଃ ବ୍ଲଷ୍ଟ ଫର୍ଷେସ୍ କିମ୍ବା କୋରେକ୍ସ ଫର୍ଷେସ୍‌ରେ)

ଲୁହାପଥର ଭୌତିକ ରୂପରେ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ, ଏବଂ ଏହାର ଆକାରର ଆଧାରରେ “ଖଣ୍ଡ” ଏବଂ “ଗୁଣ୍ଡ” ଭାବରେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇପାରେ । ଆଇବିଏମ୍ ପ୍ରକାଶନ ଅନୁଯାୟୀ ଖଣ୍ଡର ଆକାର 10 ମିମି ଏବଂ ତା’ଠାରୁ ଅଧିକ, ଯେତେବେଳେ କି ଗୁଣ୍ଡର ଆକାର 10 ମିମି ରୁ କମ୍ ହୋଇଥାଏ । ଧାତୁ ତରଳା ରୂପରେ ବ୍ୟବହାର ପୂର୍ବରୁ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ସିଝରିଙ୍ଗ²² (ଅଶୋଧିତ ଗୁଣ୍ଡକୁ ମିଶ୍ରଣ କରିବା) ଆବଶ୍ୟକ କରିଥାଏ । ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଏଡ଼ାଇ ସିଧାସଳଖ ଧାତୁ ତରଳା ରୂପରେ ଭରା ଯାଇପାରିବ । ଏହି କାରଣରୁ, କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାନର ଲୁହାପଥରର ଗୁଣ୍ଡ ତୁଳନାରେ ଖଣ୍ଡର ମୂଲ୍ୟ ବଜାରରେ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ ।

ଆଇବିଏମ୍ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାନର ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡ ପାଇଁ ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ (ଏସ୍‌ସ୍‌ପି) ମାସିକ ତଥା ରାଜ୍ୟ ଭିତ୍ତିରେ ସୂଚିତ କରିଥାଏ । ସାଧାରଣତଃ ନିମ୍ନ ମାନ ଲୌହ ଧାତବପଥର ତୁଳନାରେ ଉଚ୍ଚ ମାନ ଲୌହ-ଧାତବପଥରର ଅଧିକ ଏସ୍‌ସ୍‌ପି ଥାଏ; ଏବଂ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ତୁଳନାରେ ଲୌହଖଣ୍ଡର ଏସ୍‌ସ୍‌ପି ଅଧିକ ଥାଏ । ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକୃତ ଏସ୍‌ସ୍‌ପିର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଶତ (ଲୁହାପଥର ପାଇଁ 15 ପ୍ରତିଶତ) ଅନୁଯାୟୀ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟାଳି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ, ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ଉପରେ ଦେୟ ହେଉଥିବା ରକ୍ଷାଳିତ ସାଧାରଣତଃ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ପାଇଁ ଦେୟ ହେଉଥିବା ରକ୍ଷାଳିତ ଠାରୁ ଅଧିକ । ସେହିପରି, ଯେକୌଣସି ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ, ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ଉପରେ ଦେୟ ହେଉଥିବା ରକ୍ଷାଳିତ, ଗୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଦେୟ ହେଉଥିବା ରକ୍ଷାଳିତ ଠାରୁ ଅଧିକ ହେବ । ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ମାସର ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡ ପାଇଁ ଅଧିକୃତ ଏସ୍‌ସ୍‌ପିର ଏକ ଉଦାହରଣ ଏବଂ ଏହା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ରକ୍ଷାଳିତ (ଏସ୍‌ସ୍‌ପିର 5 ପ୍ରତିଶତ) ସାରଣୀ 3.1 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 3.1: ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2022) ର ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ
(ପ୍ରତି ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ କୋରେ)

ଲୁହାପଥରର ଶ୍ରେଣୀ	ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ଏସ୍‌ସ୍‌ପି		ଏସ୍‌ସ୍‌ପି ର 15 ପ୍ରତିଶତ ଦରରେ ରକ୍ଷାଳିତ	
	ଖଣ୍ଡ	ଗୁଣ୍ଡ	ଖଣ୍ଡ	ଗୁଣ୍ଡ
55% ଠାରୁ କମ୍ ଲୌହ	3,763	1,838	564.45	275.70
55% ଠାରୁ ଅଧିକ 58% ଠାରୁ କମ୍ ଲୌହ	4,389	3,580	658.35	537
58% ଠାରୁ ଅଧିକ 60% ଠାରୁ କମ୍ ଲୌହ	5,780	3,764	867	564.60
60% ଠାରୁ ଅଧିକ 62% ଠାରୁ କମ୍ ଲୌହ	7,193	4,523	1,078.95	678.45
62% ଠାରୁ ଅଧିକ 65% ଠାରୁ କମ୍ ଲୌହ	8,341	5,215	1,251.15	782.25
65% ଏବଂ ତା’ଠାରୁ ଅଧିକ ଲୌହ	8,695	5,974	1,304.25	896.10

ଉତ୍ସ: ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ପାଇଁ ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟର ଆଇବିଏମ୍ ପ୍ରକାଶନ

ଯେହେତୁ ରକ୍ଷାଳିତ ଲୁହାପଥରରେ ଲୌହ ମାତ୍ରର ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ଧାତୁର ଆକାର (ଖଣ୍ଡ କିମ୍ବା ଗୁଣ୍ଡ) ଉପରେ ଆଧାରିତ, ଅଧିକ ରକ୍ଷାଳିତ ପ୍ରଦାନକୁ ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଧାତୁର ଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ଆକାରର ଭୁଲ ପ୍ରତିବେଦନ କରିବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଥାଏ ଯାହାର ସଠିକ୍ ଭାବରେ ସୁରକ୍ଷିତ ହେବା ଉଚିତ୍ ।

ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 2015 ର ସଂଶୋଧିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା²³, ଯାହା ସମସ୍ତ ଶେଷ ହେଉଥିବା ଖଣି ଲିଜ୍‌ର ନୂତନ ନିଲାମ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାକ୍-ବନ୍ଦୋବସ୍ତର ଆବଶ୍ୟକତା କରିଥାଏ, 2019-20 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ହୋଇଥିବା ନିଲାମ ଜରିଆରେ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିବା ନୂତନ ଖଣି ଲିଜ୍ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ଆଶଙ୍କା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ରହିଥାଏ । ଏହିପରି ନୂତନ ଖଣି ଲିଜ୍ ମାମଲାରେ, ଖଣିଜ (ନିଲାମ) ଅଧିନିୟମ, 2015 ର ନିୟମ 8(3) ଅନୁଯାୟୀ, ଲିଜ୍‌ଧାରୀ ରକ୍ଷାଳିତ ବ୍ୟତୀତ, ନିଲାମରେ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବା ଏସ୍‌ସ୍‌ପିର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଶତ ଭାବରେ ଅତିରିକ୍ତ ରାଶି (ପ୍ରିମିୟମ) ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧ ହେବେ । ଏଭଳି ନିଲାମୀ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ତଥ୍ୟରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ, ନୂତନ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେୟ ହେବାକୁ ଥିବା ପ୍ରିମିୟମ ଏସ୍‌ସ୍‌ପିର 90.90 ପ୍ରତିଶତରୁ 150 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା । ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତି ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ (ଏମ୍‌ଟି) ବାବଦକୁ ଦେବାକୁ ଥିବା ରକ୍ଷାଳିତ ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ରାଶି (ପ୍ରିମିୟମ)ର ଏକ ନମୁନା ଗଣନା ସାରଣୀ 3.2 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

²² ଚାପ କିମ୍ବା ଉତ୍ତାପ ଦ୍ୱାରା ଘନୀଭୂତିକରଣରେ ତରଳିବାକୁ ଦିଆଯାଇ ଏକ କଠିନ ପଦାର୍ଥର ଗଠନ ହେବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସିଝରିଂ କୁହାଯାଏ
²³ ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର୍ ସଂଶୋଧିତ ଅଧିନିୟମ 2015 ର ବିଭାଗ 8A (4)(5)(6)

ସାରଣୀ 3.2: ନିଲାମ ହୋଇଥିବା ଖଣିଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ରୟାଲଟି ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ରାଶି (ପ୍ରିମିୟମ) ପ୍ରତି ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ର ଗଣନା

(ପ୍ରତି ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ଟଙ୍କାରେ)

କ୍ର.ସଂ.	ଲିଜଧାରୀ	ନିଲାମ ହୋଇଥିବା ଖଣିର ନାମ	ମଣ୍ଡଳ	ନିଲାମ ପରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଅତିରିକ୍ତ ରାଶିର ପ୍ରତିଶତ	ଆଇଟିଏମ୍ ହାର 62 ରୁ 65 ପ୍ରତିଶତ ଲୁହାପଥର ଏଏସ୍ପି (ମାର୍ଚ୍ଚ 2022)	ରୟାଲଟି (ଏଏସ୍ପିର 15 ପ୍ରତିଶତ ବର ହାରରେ)	ଅତିରିକ୍ତ ଦେୟ ମୂଲ୍ୟ (E×F)	ମୋଟ ଦେୟ ମୂଲ୍ୟ
A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	ଆର୍ସଲର ମିରଲ	ଠାକୁରାଣୀ	ଯୋଡ଼ା	107.55	8,341	1,251.15	8,971	10,222
2	ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ	ଜଜାଙ୍ଗ	ଯୋଡ଼ା	110.00			9,175	10,426
3	ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ	ନୂଆଗାଁ	ଯୋଡ଼ା	95.20			7,941	9,192
4	କାସ୍‌ଭି ଇଣ୍ଟରନେସନାଲ	ଜରିବାହାଲ	ଯୋଡ଼ା	150.00			12,512	13,763
5	ନରତେରାମ୍ ପାଞ୍ଚୁର ଥାଣ୍ଡ ଷ୍ଟାଲ	ରୋଇଡା-II	ଯୋଡ଼ା	90.90			7,582	8,833
6	ସେରାଜୁଭିନ୍ ଏବଂ କୋ	ବଲଦା	ଯୋଡ଼ା	118.05			9,847	11,098
7	ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ	ଗୋନୁଆ	କୋଇରା	132.00			11,010	12,261
8	ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ	ନାରାୟଣପୋଷା	କୋଇରା	98.55			8,220	9,471

ଉତ୍ସ: ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ପାଇଁ ଯୋଡ଼ା ଖଣି ମୂଲ୍ୟର ଆଇଟିଏମ୍ ପ୍ରକାଶନ ଏବଂ ନିଲାମ ହୋଇଥିବା ଖଣିଗୁଡ଼ିକର ବିଦ୍ ପ୍ରତିଶତ

ସାରଣୀ 3.2 ରୁ ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିବା ଏବଂ ପ୍ରେରିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ପାଇଁ, ଲିଜଧାରୀଙ୍କୁ ରୟାଲଟି ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ (ପ୍ରିମିୟମ) ଆକାରରେ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା, ଯାହାହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ବହୁତ ଅଧିକ ଥିଲା । ଉଦାହରଣ ସରୂପ, ସାରଣୀ 3.2 ସୂଚିତ କରେ ଯେ, ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ପାଇଁ ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପିଛା ଏଏସ୍‌ପି 8,341 ଟଙ୍କା ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବିଭିନ୍ନ ଲିଜଧାରୀ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପିଛା 8,833 ରୁ 13,763 ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ତେଣୁ, ରୟାଲଟିର ପାର୍ଥକ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ବର୍ଗୀକରଣ ପାଇଁ ପ୍ରିମିୟମ ପରିମାଣର ପାର୍ଥକ୍ୟ ହେତୁ ଉତ୍ତୋଳିତ ଲୁହାପଥର ଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ବର୍ଗୀକରଣର ଭୁଲ୍ ପ୍ରତିବେଦନର ଆଶଙ୍କା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ।

ଉପରୋକ୍ତ ବିଷୟ ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ଆକାରର ଭୁଲ୍ ପ୍ରତିବେଦନର ଆଶଙ୍କାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ସମାକ୍ଷା ଦୁଇଟି ପ୍ରମୁଖ²⁴ ଖଣି ମଣ୍ଡଳ (ଯୋଡ଼ା ଏବଂ କୋଇରା) ଅଧୀନରେ ଆଠଟି ଲୁହାପଥର ଖଣି²⁵ର ପୁରୁଣା (ନିଲାମ-ପୂର୍ବ) ଲିଜଧାରୀ ତଥା ନୂତନ (ନିଲାମ-ପରବର୍ତ୍ତୀ) ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲୁହାପଥର ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରତିବେଦନର ଧାରା ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲା । 2014-15 ରୁ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଉଭୟ ପୁରୁଣା ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏବଂ ଆଇଟିଏମ୍‌କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟକୁ ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା, ବିଶେଷ କରି ପୁରୁଣା ଲିଜ୍ ସମାପ୍ତ ହେବା କାରଣରୁ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ମିଳିଥିବା ଫଳାଫଳ ନିମ୍ନରେ ଉପ-ଅନୁକ୍ଷେପରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

3.2.1 ଉତ୍ତୋଳିତ ଲୁହାପଥର ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରତିବେଦନ

ତଥ୍ୟ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, ନିଲାମ ହୋଇଥିବା ଆଠଟି ଖଣି ମଧ୍ୟରୁ ଛଅଟିରେ, ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ, ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ତୁଳନାରେ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଲୁହାପଥର ଶ୍ରେଣୀରେ (ଉଭୟ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡ) ହଠାତ୍ ଏବଂ ଅସାଧାରଣ ହ୍ରାସ ଘଟିଥିଲା । ରାଜସ୍ୱ ଉପରେ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଭାବକୁ ଆକଳନ କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ପଦ୍ଧତି ଏବଂ ଖଣି ଭିତ୍ତିକ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ନିମ୍ନ ଉପ-ଅନୁକ୍ଷେପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

²⁴ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ରାଜ୍ୟର ଲୁହାପଥର ଉତ୍ତୋଳନ 147.364 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ଥିଲା, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଯୋଡ଼ା ଏବଂ କୋଇଡ଼ା ମଣ୍ଡଳରେ ଉତ୍ତୋଳନ 131.437 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ଥିଲା, ଯାହା ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର 89.19 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।
²⁵ (i) ଜଜାଙ୍ଗ- ରୁଙ୍ଗା ଖଣି-ପୁରୁଣା- ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ-ନୂଆ; (ii) ରୋଇଡା -II – କେ.ଏନ୍.ରାମ-ପୁରୁଣା- ନର୍ତ୍ତେରାମ-ନୂଆ; (iii) ଠାକୁରାଣୀ-କେଏପି ଏଣ୍ଟରପ୍ରାଇଜେସ୍-ପୁରୁଣା-ଆର୍ସେଲର ମିରଲ-ନୂଆ; (iv) ନୂଆଗାଁ-କେଜେଏସ୍ ଆଲୁମିନିଆ-ପୁରୁଣା- ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ-ନୂଆ; (v) ଜରିବାହାଲ-ପଟ୍ଟନାୟକ ମିନେରାଲ୍ସ-ପୁରୁଣା-କାଶିଭି ଇଣ୍ଟରନେସନାଲ-ନୂଆ;(vi) ନାରାୟଣପୋଷା-ଏଏମ୍‌ଟିସି-ପୁରୁଣା-ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ-ନୂଆ;(vii) ଗଣୁଆ-ପିଜେ ଆଲୁମିନିଆ-ପୁରୁଣା-ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ-ନୂଆ; ଏବଂ (viii) ବାଲଦା-ସିରାଜଭଦନ-ପୁରୁଣା-ସିରାଜଭଦନ-ନୂଆ

ନିମ୍ନମାନର ଉତ୍ତୋଳିତ ଲୁହାପଥର ପ୍ରତିବେଦନ କାରଣରୁ ରାଜସ୍ୱ ଉପରେ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଭାବର ପରିମାଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ଗୁହଣ କରାଯାଇଥିବା ପଦ୍ଧତି

- ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ ତୁଳନାରେ, ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଛଅ ବର୍ଷ (2014-20) ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ପରିମାଣର ପ୍ରତିଶତ ଗଣନା କରାଗଲା ।
- ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନରେ ଉପନୀତ ହେବା ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରତିଶତକୁ ସେହି ଖଣିଗୁଡ଼ିକର ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 2020-21 ଏବଂ 2021-22 ବର୍ଷରେ ଉତ୍ତୋଳିତ ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ ଉପରେ ବିବେଚନା କରାଗଲା ।
- ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିବା ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଉପରେ ଆଦାୟ କରାଯାଉଥିବା ରୟାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରମିୟମ ଭାରତୀୟ ଖଣି ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ଏସ୍‌ସ୍‌ପି ଆଧାରରେ ଗଣନା କରାଗଲା ।
- ଦେୟଯୋଗ୍ୟ ରୟାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରମିୟମକୁ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବର୍ଷ 2020-21 ଏବଂ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରକୃତ ରୟାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରମିୟମ (ଦୁଇ ବର୍ଷର ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରେରିତ ପରିମାଣ ଉପରେ ଓ ପଠାଯାଇ ନଥିବା/ ଅକ୍ରିମ ଅବଶେଷ ଉପରେ ସଂଗୃହିତ) ସହିତ ତୁଳନା କରାଗଲା ।

i. ଜଜାଙ୍ଗ ଲୁହାପଥର ଖଣି (ଯୋଡ଼ା ମଣ୍ଡଳ)

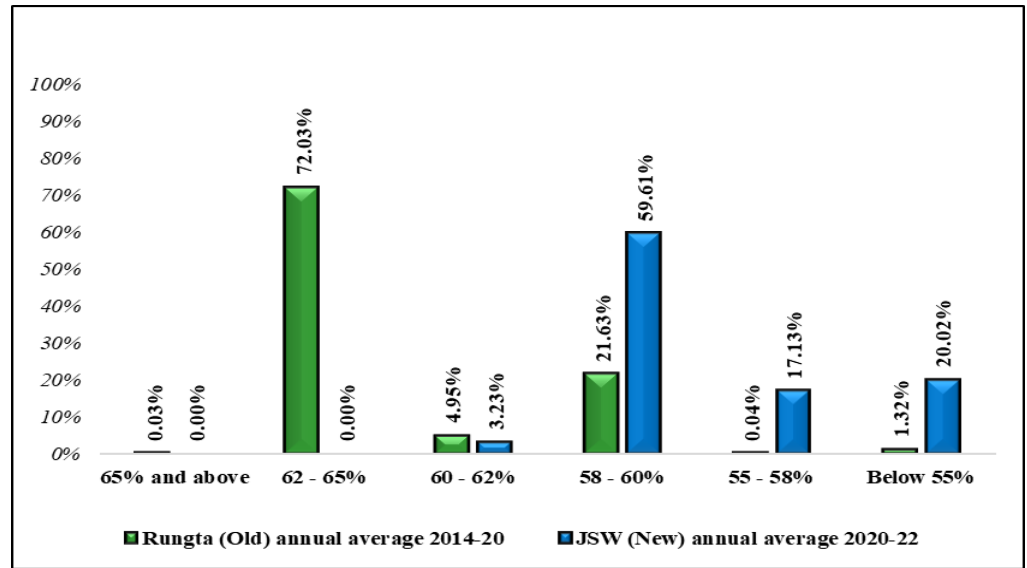
ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (ରୁଙ୍ଗତା ମାଇନ) ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ) କି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଜଜାଙ୍ଗ ଖଣିରେ ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ସମୀକ୍ଷା ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଛି ଯାହା ସାରଣୀ 3.3 ରେ ଏବଂ ନିମ୍ନ ଚାରିଟିରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 3.3: ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଲୁହା ଖଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ

ଲିଜଧାରୀ	ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ତୋଳନ	ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ					
			65% ଏବଂ ତତ୍ତୁଳ୍	62 - 65%	60 - 62%	58 - 60%	55 - 58%	55% ରୁ କମ୍
ପୁରୁଣା ରୁଙ୍ଗତା ମାଇନ	2014-20	ହାରାହାରି ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	764.02	19,37,623.13	1,33,249.35	5,81,845.46	1,044.97	35,578.34
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0.03%	72.03%	4.95%	21.63%	0.04%	1.32%
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ବର୍ଷାନୁକ୍ରମିକ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	0-0.33%	58-81%	0-16%	14-30%	0-0.14%	0-7.75%
ନୂଆ ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ	2020-21	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	0	0	1,28,159	10,47,701	24,200	97,460
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	0%	9.88%	80.75%	1.87%	7.51%
	2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	0	0	0	13,14,725	6,54,679	6,96,032
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	0%	0%	49.32%	24.56%	26.11%

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍‌ଏସ୍ ଯୋଗାଣରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.1: ଜନାଙ୍କ: ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଉପରୋକ୍ତ ସାରଣୀ 3.3 ରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି ଯେ, 2014-20 ମଧ୍ୟରେ, ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (ରୁଙ୍ଗଟା) କ୍ଷମା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ 60% ଲୌହ ଏବଂ ତଦୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଶ୍ରେଣୀର ହାରାହାରି ଉତ୍ତୋଳନ ପ୍ରାୟ 77 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା । ମାତ୍ର, ନିଲାମାର ଏକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ) କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା 2020-21 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ମାତ୍ର 9.88 ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା ଏବଂ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଶୂନ୍ୟ ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଛି । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (ରୁଙ୍ଗଟା) କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ 62-65% ଲୌହ ଶ୍ରେଣୀ ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିବେଦନ କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ) ଏହି ଗ୍ରେଡରେ କୌଣସି ଉତ୍ତୋଳନ ରିପୋର୍ଟ କରିନଥିଲେ । ଏହା ପରିବର୍ତ୍ତେ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ) ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2020-21 ରେ 58-60% ଲୌହ ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରମୁଖ ଉତ୍ତୋଳନ ଅଂଶ (ପ୍ରାୟ 81 ପ୍ରତିଶତ), 2021-22 ରେ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାର ପ୍ରମୁଖ ଉତ୍ତୋଳନ (ମୋଟ 50 ପ୍ରତିଶତ ରୁ ଅଧିକ) 55-58% ଏବଂ 55% ଲୌହକୁ କମ୍ ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଛନ୍ତି ।

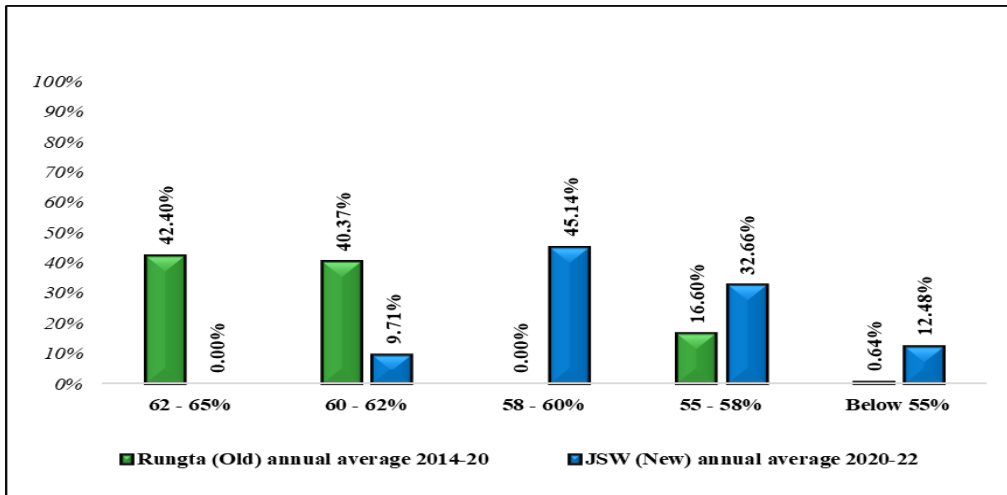
ପୁରାତନ ଲିଜଧାରୀ (ରୁଙ୍ଗଟା ମାଇନ) ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ) କ୍ଷମା ଦ୍ୱାରା ରିପୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ଜନାଙ୍କ ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଲୁହାପଥରର ଗ୍ରେଡ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ମଧ୍ୟ ସମାକ୍ଷା ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଛି ଯାହା ସାରଣୀ 3.4 ରେ ଏବଂ ନିମ୍ନ ଚାର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 3.4: ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଲିଜଧାରୀ	ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ତୋଳନ	ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ				
			62 - 65%	60 - 62%	58 - 60%	55 - 58%	55% ରୁ କମ୍
ପୁରୁଣା ରୁଙ୍ଗଟା ମାଇନ	2014-20	ହାରାହାରି ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍)	33,60,030.35	31,98,889.53	0.00	13,15,189.05	50,798.36
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	42.40%	40.37%	0.00%	16.60%	0.64%
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ବର୍ଷାନୁକ୍ରମିକ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	6-64%	28-53%	0%	0-44%	0-3%
ନୂଆ ଜେଏସ୍ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ	2020-21	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍)	0	8,68,748	34,38,592	5,45,220	6,300
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	17.88%	70.77%	11.22%	0.13%
	2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍)	0	5,29,338	30,58,291	41,56,173.90	17,90,094.10
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	5.55%	32.08%	43.59%	18.78%

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.2: ଜଜାଙ୍ଗ ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଗୁଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତୋଳନ

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷାର ଗଣନା

ଏହା ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ, 2019-20 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, 60% ଲୌହ ରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହଗୁଣ୍ଡର ହାରାହାରି ଉତ୍ତୋଳନ 82 ପ୍ରତିଶତ ରୁ ଅଧିକ ବୋଲି ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ (ରୁଙ୍ଗଟା) ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିଲା । ତଥାପି, ଖଣି ନିଲାମର ଏକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ୍) ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2020-21 ରେ କେବଳ 17.88 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2021-22 ରେ ମାତ୍ର 5.55 ପ୍ରତିଶତ ଭାବରେ 60% ଲୌହ ରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ । ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡର ବହୁଳ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ଉଚ୍ଚତର ଶ୍ରେଣୀରେ 60-62% ଲୌହ ଏବଂ 62-65% ଉତ୍ତୋଳନ କରୁଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରୁଥିଲେ । ତଥାପି, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ୍) 62-65% ଲୌହ ଶ୍ରେଣୀରେ କୌଣସି ଉତ୍ତୋଳନ ରିପୋର୍ଟ କରିନଥିଲେ ଏବଂ କେବଳ 60-62% ଲୌହ ଶ୍ରେଣୀରେ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ସାମିତ ରଖୁଥିଲେ । ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ୍), ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2020-21 ରେ 58-60% ଲୌହ ଶ୍ରେଣୀର ବହୁଳ ଉତ୍ତୋଳନ (ପ୍ରାୟ 71 ପ୍ରତିଶତ): ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2021-22 ରେ 55-58% ଲୌହ ଓ 55% ରୁ କମ୍ ଲୌହ ଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରମୁଖ ଉତ୍ତୋଳନ (ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର 62 ପ୍ରତିଶତ) କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ, ଯାହା **ସାରଣୀ 3.4** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଲୁହାପଥରର ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନର ଶ୍ରେଣୀରେ (ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ ହିସାବରେ) ଏହି ଅଚାନକ ଏବଂ ଅତ୍ୟଧିକ ହ୍ରାସ ହେତୁ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡ ପାଇଁ ନିମ୍ନ ହାରରେ ରୟାଲଟି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଯଦି ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ କରାଯାଇଥିବା ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନର ଶ୍ରେଣୀ (ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ) ରେ ଏକ ସ୍ଥିର ଜାମା ନିଲାମ ପରେ ମଧ୍ୟ ଜାରି ରହିଥାଆନ୍ତା, ତେବେ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେୟ ହେବାକୁ ଥିବା ରୟାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ମୋଟ ପରିମାଣ ପ୍ରାୟ 2,877.27 କୋଟି ଟଙ୍କା²⁶, ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ଦେୟ ରାଶି ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ଯାହା **ପରିଶିଷ୍ଟ-I** ରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ii. ରୋଏଟା-II ଲୁହାପଥର ଖଣି (ଯୋଡ଼ା ମଣ୍ଡଳ)

ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ.) ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ନର୍ଭେରାମ ପାଓ୍ୱାର ଆଣ୍ଡ ଷ୍ଟାଲ୍)ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ କରାଯାଇଥିବା ରୋଏଟା-II ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା **ସାରଣୀ 3.5** ଏବଂ ନିମ୍ନ ଚାର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

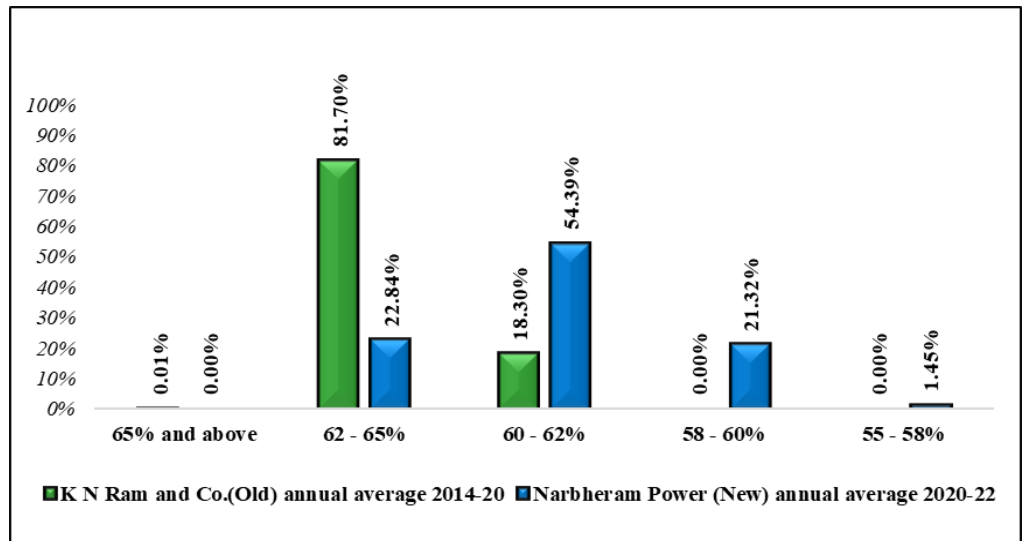
²⁶ 2020-22 ଅବଧିର ଆନୁମାନିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ହିସାବ କରି, 2014-20 ଅବଧିରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଶତକଡ଼ା ହାରାହାରି ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ଏଥିରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ରୟାଲଟିରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ହାରାହାରି ଏସ୍ପିକୁ ବ୍ୟବହାର କରି, ନୂଆ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ତୋଳନରେ ରୟାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ଦେୟକୁ ବିସ୍ତୃତ କରି, ଗଣନା କରାଯାଇଥିଲା

ସାରଣୀ 3.5: ଶ୍ରେଣୀ ଭିତ୍ତିକ ଗୁଣ୍ଠ ଉତ୍ତୋଳନ

ଲିଜଧାରୀ	ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ତୋଳନ	ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ				
			65% ଏବଂ ତତ୍ତୁର୍ତ୍ତ	62 - 65%	60 - 62%	58 - 60%	55 - 58%
ପୁରୁଣା କେ.ଏନ୍. ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ.	2014-20	ହାରାହାରି ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	37.39	3,94,972.99	88,453.41	0	0
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0.01%	81.70%	18.30%	0.00%	0.00%
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ବର୍ଷାନ୍ତରାଳୀନ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	0-0.04%	71-100%	0-29%	0%	0%
ନୂଆ ନର୍ଭେରାମ ପାଠୁର ଆଣ୍ଡ ସ୍କାଲ	2020-21	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	0	80,487.24	55,822.91	0	0
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	59.05%	40.95%	0%	0%
	2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	0	6,384.31	1,51,107.4	81,114.39	5,515.07
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	2.62%	61.90%	33.23%	2.26%

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.3: ରୋଇଡ଼ା-II: ଶ୍ରେଣୀ ଭିତ୍ତିକ ଖଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2014-15 ରୁ 2019-20 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଏନ୍. ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ.) କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା 62% ରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହର ହାରାହାରି ଉତ୍ତୋଳନ 81.71 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା । ତେବେ, ନିର୍ଲାମାର ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ନର୍ଭେରାମ ପାଠୁର ଆଣ୍ଡ ସ୍କାଲ)ଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଏହା 2020-21 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ 59.05 ପ୍ରତିଶତକୁ ଏବଂ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଭାବେ କେବଳ 2.62 ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ.) କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ 62% ଠାରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ କରୁଥିବା ରିପୋର୍ଟ ଦେଉଥିଲେ । ତେବେ, ଦୁଇ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ, 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ନର୍ଭେରାମ ପାଠୁର ଆଣ୍ଡ ସ୍କାଲ) 60-62% ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ବହୁଳ ଉତ୍ତୋଳନ (61.90 ପ୍ରତିଶତ) ଏବଂ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ 58-60% ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ଯଥେଷ୍ଟ ଭାଗ (ମୋଟ 35 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ) ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ଉପରେ ସାରଣୀ 3.5 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

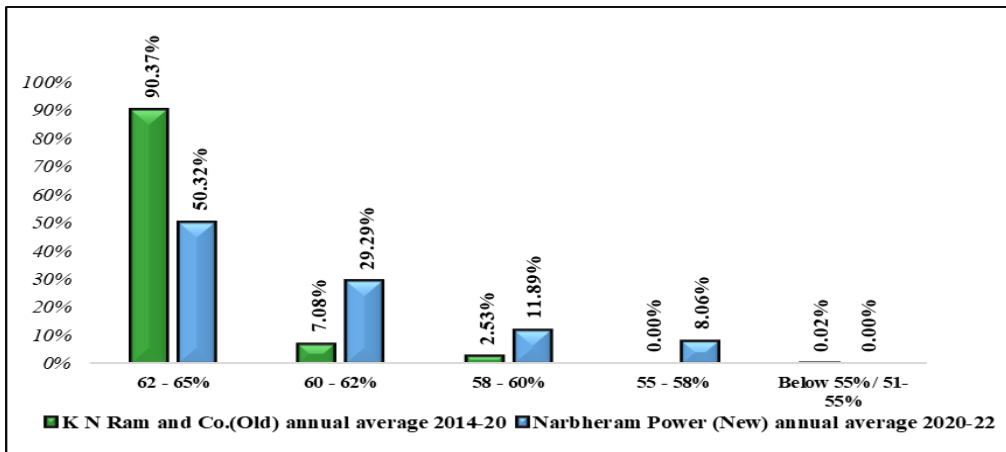
ସମାକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ.) ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ନର୍ଭେରାମ ପାଠୁର ଆଣ୍ଡ ସ୍କାଲ)ଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ରୋଇଡ଼ା-II ଖଣିରେ ଲୌହ ଧାତବପଥରର ଶ୍ରେଣୀ-ଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥିଲା, ଯାହା ସାରଣୀ 3.6 ଏବଂ ଚାର୍ଟ 3.4 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 3.6: ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ପାଦନ

ଲିଜ୍‌ଧାରୀ	ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ପାଦନ	Grade-wise production					
			62-65%	60-62%	58-60%	55-58%	55% ରୁ କମ୍	51-55%
ପୁରୀ କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ.	2014-20	ହାରାହାରି ବର୍ଷିକ ଉତ୍ପାଦନ (ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍)	14,62,586.37	1,14,604.38	40,923.50	0	260.17	0.00
		ମୋଟ ଉତ୍ପାଦନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	90.37%	7.08%	2.53%	0.00%	0.02%	0.00%
		ମୋଟ ଉତ୍ପାଦନର ବର୍ଷାନୁକ୍ରମିକ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	79-100	0-17%	0-11%	0%	0-3%	0%
ପୁରୀ ନର୍ଭେରାମ ପାୱାର ଆଣ୍ଡ ସିଲି	2020-21	ମୋଟ ଉତ୍ପାଦନ (ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍)	12,33,323.49	40,707.17	0	0	0	0
		ମୋଟ ଉତ୍ପାଦନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	96.80%	3.20%	0%	0%	0%	0%
	2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ପାଦନ (ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍)	4,72,678.15	9,52,095.55	4,03,194.86	2,73,164.7	0	14,917.66
		ମୋଟ ଉତ୍ପାଦନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	22.34%	44.99%	19.05%	12.91%	0%	0.70%

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବର୍ଷିକ ଉତ୍ପାଦନ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଛି।

ଚିତ୍ର 3.4: ରୋଇଡ଼ା-II: ଲୌହଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ପାଦନ

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବର୍ଷିକ ଉତ୍ପାଦନ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଛି।

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2020 ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ପୁରୁଣା ଲିଜ୍‌ଧାରୀ (କେ.ଏନ୍.ରାମ)ଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ, 62-65% ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ପାଇଁ, ଲୁହାଗୁଣ୍ଡର ହାରାହାରି ଉତ୍ପାଦନ 90 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ଥିଲା ଓ ଅନ୍ୟ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ଲୁହାର ଉତ୍ପାଦନ ବହୁତ କମ୍ ଥିଲା । 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ନୂତନ ଲିଜ୍‌ଧାରୀ (ନର୍ଭେରାମ) 62-65% ଶ୍ରେଣୀ ଲୁହାର ମାତ୍ର 22.3 ପ୍ରତିଶତ ଉତ୍ପାଦନ, 60-62% ଶ୍ରେଣୀ ଲୁହାର ବହୁଳ ଉତ୍ପାଦନ (ସାଧ୍ୟ 5 ପ୍ରତିଶତ) ଏବଂ 58-60% ତଥା 55-58% ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାର (ମିଳିତ ଭାବରେ ପ୍ରାୟ 32 ପ୍ରତିଶତ) ଉତ୍ପାଦନ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ ଯାହା ଉପରସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.6 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଲୁହାପଥରର ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀରେ (ଲୌହପଥରରେ ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ) ଏହି ପ୍ରକାର ହଠାତ୍ ଓ ବହୁଳ ହ୍ରାସ ହେତୁ, ନୂତନ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ପାଇଁ ନିମ୍ନ ହାରରେ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଯଦି ପୁରୁଣା ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡ (ଲୌହପଥରରେ ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ) ଉତ୍ପାଦନରେ ଏକ ସ୍ଥିର ତାହା ନିଲାମ ପରେ ଜାରି ରହିଥାନ୍ତା, ତେବେ ନୂତନ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେୟ ହେବାକୁ ଥିବା ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତ ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ମୋଟ ପରିମାଣ ପ୍ରାୟ 215.27 କୋଟି ଟଙ୍କା²⁷ ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ପାଦନ ଆଧାରରେ ଦେୟ ରାଶି ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ହୋଇଥାନ୍ତା, ଯାହା ପରିଶିଷ୍ଟ-II ରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

²⁷ 2020-22 ଅବଧିର ଆନୁମାନିକ ଉତ୍ପାଦନକୁ ହିସାବ କରି, 2014-20 ଅବଧିରେ ପୁରୁଣା ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଶତକଡ଼ା ହାରାହାରି ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଏଥିରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ହାରାହାରି ଏସ୍‌ପିକୁ ବ୍ୟବହାର କରି, ନୂଆ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ପାଦନରେ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତ ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ଦେୟକୁ ବିୟୁକ୍ତ କରି, ଗଣନା କରାଯାଇଥିଲା

iii. ଠାକୁରାଣୀ ଲୁହାପଥର ଖଣି (ଯୋଡ଼ା ମଣ୍ଡଳ)

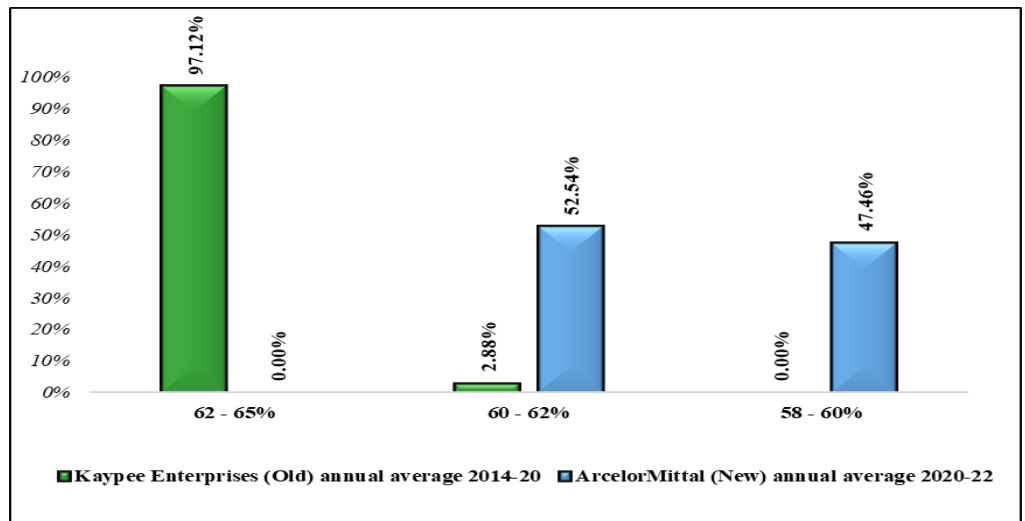
ସମାକ୍ଷା ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (କେପି) ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଆର୍ସେଲର ମିତଲ) କି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଠାକୁରାଣୀ ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇ ଯାଏ। ସାରଣୀ 3.7 ଏବଂ ନିମ୍ନ ଚାର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 3.7: ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଲିଜଧାରୀ		ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ତୋଳନ	ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ		
				62-65%	60-62%	58-60%
ପୁରୁଣା	କେ ଏପି	2014-20	ହାରାହାରି ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	7,85,868	2,3269	0
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	97.12%	2.88%	0.00%
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ବର୍ଷାନୁକ୍ରମିକ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	91-100%	0-8%	0%
ନୂଆ	ଆର୍ସେଲର ମିତଲ	2020-21	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	0	5,87,369.8	0
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0.00%	100%	0.00%
		2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	0	3,17,073	8,16,836.75
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0.00%	28%	72%

ଉତ୍ସ: ଆଇଡି ଏମ୍ ଏସ୍ ଯୋଡ଼ାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.5: ଠାକୁରାଣୀ: ଲୌହଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀ ଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଉତ୍ସ: ଆଇଡି ଏମ୍ ଏସ୍ ଯୋଡ଼ାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2014-15 to 2019-20 ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ(କେଏପି) 62-65% ଲୌହଶ୍ରେଣୀରେ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ (97 ପ୍ରତିଶତ ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ) ଉତ୍ତୋଳନ କରୁଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ ଦେଉଥିଲେ । ତେବେ ନୂଆ ଲିଜଧାରୀ (ଆର୍ସେଲର ମିତଲ) କି ଅଧୀନରେ ଏହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦୁଇଟି ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ (ଅର୍ଥାତ୍ 2020-21 ଏବଂ 2021-22) ଶୂନ୍ୟ ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଆର୍ସେଲର ମିତଲ) 2020-21 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ 60-62% ଲୌହ ଶ୍ରେଣୀର 100 ପ୍ରତିଶତ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ, ଯାହା 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ, ଅଧିକାଂଶ ଉତ୍ତୋଳନ (72 ପ୍ରତିଶତ) ଆହୁରି ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର (58-60% ଥିବା) ଲୌହର କରାଯାଇଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ଉପରୋକ୍ତ ସାରଣୀ 3.7 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

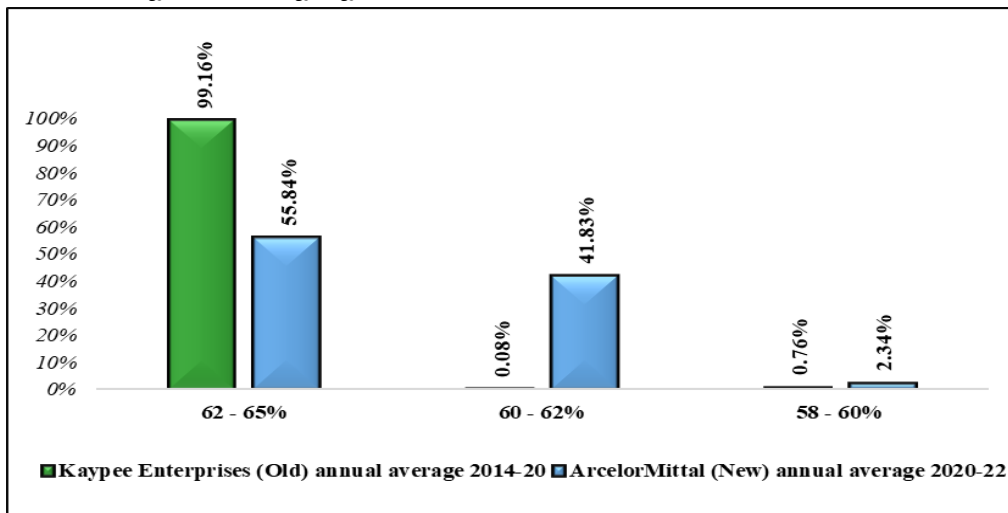
ପୁରାତନ ଲିଜଧାରୀ (କେଏପି) ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଆର୍ସେଲର ମିତଲ) କି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦନ କରାଯାଇଥିବା ଠାକୁରାଣୀ ଲୌହ ଖଣିରେ ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ସମାକ୍ଷା ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇ ଯାଏ। ସାରଣୀ 3.8 ରେ ଏବଂ ଚାର୍ଟ 3.6 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 3.8: ଲୌହଗୁଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଲିଜଧାରୀ		ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ତୋଳନ	ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ		
				62-65%	60-62%	58-60%
ପୁରୁଣା	କେଏପି	2014-20	ହାରାହାରି ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	33,62,850	2,724	25,933
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	99.16%	0.08%	0.76%
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ବର୍ଷାନୁକ୍ରମିକ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	96-100%	0-0.35%	0-3.61%
ନୂଆ	ଆର୍ସେଲର ମିଉଲ	2020-21	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	28,84,354.3	1,55,442	0
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	94.89%	5.11%	0%
		2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	12,49,701	29,41,326.5	1,72,950
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	28.64%	67.40%	3.96%

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.6: ଠାକୁରାଣୀ: ଲୌହଗୁଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷାର ଗଣନା

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2014-15 to 2019-20 ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (କେଏପି) 62-65% ଲୌହଶ୍ରେଣୀର ଲୌହଗୁଣ୍ଡ (99 ପ୍ରତିଶତ ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ) ଉତ୍ତୋଳନ କରୁଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ ଦେଉଥିଲେ । ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଆର୍ସେଲର ମିଉଲ) କି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଏହା 2020-21 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ସମାନ ରହିଥିଲା, କିନ୍ତୁ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଏହା ବହୁଳ ଭାବରେ 28.64 ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା, ଯେଉଁ ସମୟରେ 60-62% ଶ୍ରେଣୀ ଲୌହର ବହୁଳ ଉତ୍ତୋଳନ (67 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ) ପ୍ରତିବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଆହୁରି 58-60% ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ଲୌହର ପ୍ରାୟ 4 ପ୍ରତିଶତ ଉତ୍ତୋଳନ ହୋଇଥିଲା, ଯାହା ଉପରୋକ୍ତ ସାରଣୀ 3.8 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀରେ (ଲୌହଧାତୁରେ ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ) ଏହିପ୍ରକାର ହଠାତ୍ ଓ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ହ୍ରାସ ହେତୁ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ପାଇଁ ନିମ୍ନ ହାରରେ ରୟାଲଟି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଯଦି ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡ (ଲୁହାପଥରରେ ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ) ଉତ୍ତୋଳନରେ ଏକ ସ୍ଥିର ଜାମିନ ନିଲାମ ପରେ ଜାରି ରହିଥାନ୍ତା, ତେବେ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେୟ ହେବାକୁ ଥିବା ରୟାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ମୋଟ ପରିମାଣ ପ୍ରାୟ 27.65 କୋଟି ଟଙ୍କା²⁸ ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ଦେୟ ରାଶି ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ହୋଇଥାଆନ୍ତା, ଯାହା ପରିଶିଷ୍ଟ III ରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

²⁸ 2020-22 ଅବଧିର ଆନୁମାନିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ହିସାବ କରି, 2014-20 ଅବଧିରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଶତକଡ଼ା ହାରାହାରି ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ଏଥିରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ରୟାଲଟିରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ହାରାହାରି ଏସ୍ପିକୁ ବ୍ୟବହାର କରି, ନୂଆ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ତୋଳନରେ ରୟାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ଦେୟକୁ ବିସ୍ତୃତ କରି, ଗଣନା କରାଯାଇଥିଲା

iv. ନୂଆଗାଁ ଲୁହାପଥର ଖଣି (ଯୋଡ଼ା ମଣ୍ଡଳ)

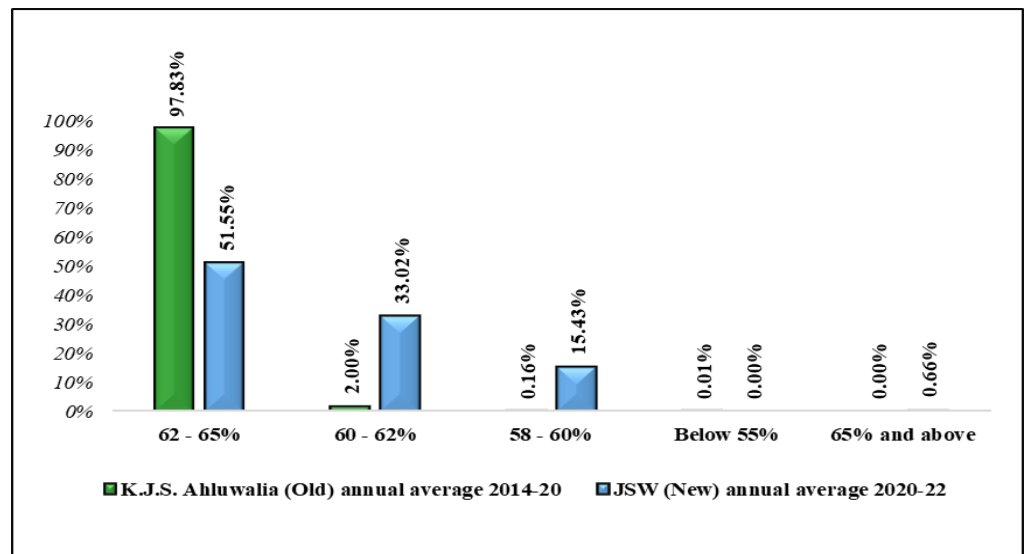
ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଏସ୍.ଆଲୁଫ୍ରିଲିଆ) ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଏସ୍.ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ)ଙ୍କ ନୂଆଗାଁ ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଲୌହ ଖଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନ ସାରଣୀ 3.9 ଏବଂ ଚାର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 3.9: ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ

ଲିଜଧାରୀ	ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ତୋଳନ	ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ				
			62-65%	60- 62%	58-60%	55% ରୁ କମ୍	
ପୁରୁଣା	କେ.ଜେ.ଏସ୍ ଆଲୁଫ୍ରିଲିଆ	2014-20	ହାରାହାରି ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	15,22,243.30	31,111.67	2,508.33	173.33
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	97.83%	2.00%	0.16%	0.01%
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ବର୍ଷାନୁକ୍ରମିକ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	96-100%	0-4%	0-0.44%	0%
ନୂଆ	କେ.ଏସ୍.ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ	2020-21	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	7,41,181	2,22,561.85	0	0
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	76.91%	23.09%	0%	0%
		2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	4,97,065	5,70,660	3,70,670	0
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	34.56%	39.67%	25.77%	0%

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍.ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.7: ନୂଆଗାଁ: ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍.ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2014-15 to 2019-20 ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଜେ.ଏସ୍ ଆଲୁଫ୍ରିଲିଆ) 62-65% ଲୌହଶ୍ରେଣୀର ଲୁହା ଖଣ୍ଡ (98 ପ୍ରତିଶତରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ) ଉତ୍ତୋଳନ କରୁଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ ଦେଉଥିଲେ । ତଥାପି, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଏସ୍.ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ) ଅଧୀନରେ ଏହା 2020-21 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ 76.91 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ପୁନଃ 34.56 ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଏସ୍.ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ) ବହୁଳ ପରିମାଣର 60-62% ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ (ପ୍ରାୟ 40 ପ୍ରତିଶତ) ଏବଂ 58-60% ଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ (25 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ) ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ ଯାହା ଉପରସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.9 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

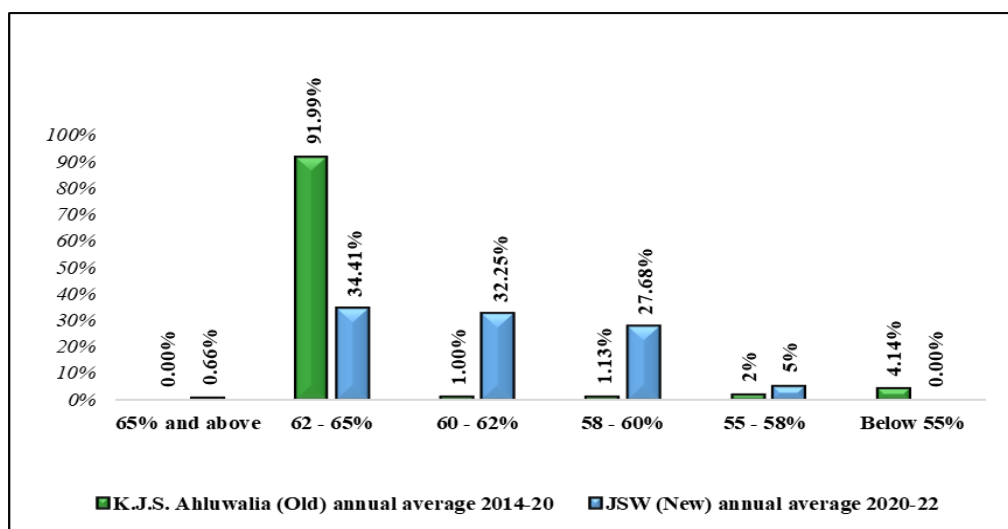
ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଜେ.ଏସ୍. ଆଲୁଫ୍ରିଲିଆ) ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଏସ୍.ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ)ଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ନୂଆଗାଁ ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଲୌହଧାରୀ ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ମଧ୍ୟ ସମାକ୍ଷା ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.10 ରେ ଏବଂ ଚାର୍ଟ 3.8 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 3.10: ଲୌହଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଲିଜଧାରୀ	ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ତୋଳନ	ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ					
			65% ଏବଂ ତତ୍ତୁର୍ତ୍ତ	62-65%	60-62%	58-60%	55-58%	55% ରୁ କମ୍
ପୁରୁଣା	କେ.ଜେ.ଏସ୍.ଆଲୁଫ୍ରିଲିଆ	ହାରାହାରି ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	0	28,10,678.43	30,625.79	34,658.33	52,978.43	1,26,533.33
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	91.99%	1.00%	1.13%	1.73%	4.14%
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ବର୍ଷାନୁକ୍ରମିକ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	0	90-95%	0.1-8.3%	0-8%	0.4-4%	0-9%
ନୂଆ	କେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	0	17,01,925.25	14,81,433	0	0	0
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	53.46%	46.54%	0%	0%	0%
	2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	53,440	10,76,900	11,23,337	22,35,223	4,03,492	0
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	1.09%	22.01%	22.96%	45.69%	8.25%	0%

ଉତ୍ସ: ଆଇଜିଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.8: ନୂଆଗାଁ: ଲୌହଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଉତ୍ସ: ଆଇଜିଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷାର ଗଣନା

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2014-15 ରୁ 2019-20 ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଜେ.ଏସ୍.ଆଲୁଫ୍ରିଲିଆ) ସମଗ୍ର ଉତ୍ତୋଳନ (ପ୍ରାୟ 92 ପ୍ରତିଶତ) 62-65% ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହଗୁଣ୍ଡର କରୁଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ ଦେଉଥିଲେ । ତଥାପି, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (କେ.ଏସ୍.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ) ଅଧୀନରେ ଏହା ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2020-21 ରେ ପ୍ରାୟ 53 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2021-22 ରେ ପୁନଃ 22 ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (କେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ) 60-62% ଶ୍ରେଣୀ ଲୌହ (ପାଖାପାଖି 23%), 58-60% ଶ୍ରେଣୀ ଲୌହ (45% ରୁ ଅଧିକ) ଏବଂ ବ୍ୟତୀତ 55-58% ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ (8% ରୁ ଅଧିକ) ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ ଯାହା ଉପରସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.10 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଲୁହାପଥରର ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀରେ (ଲୌହଧାରୁରେ ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ) ଏହିପ୍ରକାର ହଠାତ୍ ଓ ବହୁଳ ହ୍ରାସ ହେତୁ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ପାଇଁ ନିମ୍ନ ହାରରେ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଯଦି ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡ (ଲୌହଧାରୁରେ ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ) ଉତ୍ତୋଳନରେ ଏକ ସ୍ଥିର ତାଞ୍ଚା ନିଲାମ ପରେ ଜାରି ରହିଥାନ୍ତା, ତେବେ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେୟ ହେବାକୁ ଥିବା ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତ ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ମୋଟ ପରିମାଣ ପ୍ରାୟ 153.79

କୋଟି²⁹ ଟଙ୍କା ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ଦେୟ ରାଶି ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ହୋଇଥାଆନ୍ତା, ଯାହା ପରିଶିଷ୍ଟ IV ରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

v. ଜରିବାହାଲ ଲୁହାପଥର ଖଣି (ଯୋଡ଼ା ମଣ୍ଡଳ)

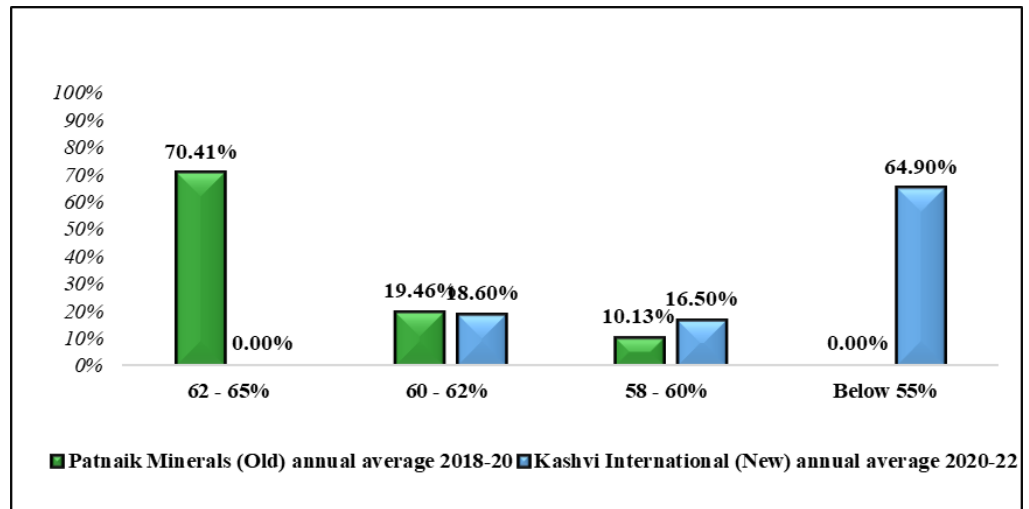
ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (ପଟନାୟକ ମିନେରାଲ୍) ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (କାଶି ଇଣ୍ଟରନାସନାଲ) ଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଜରିବାହାଲ ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଲୌହ-ଧାତୁ ଖଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ପାଦନକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.11 ଏବଂ ଚାର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 3.11: ଲୌହ ଖଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀ ଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଲିଜଧାରୀ	ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ତୋଳନ	ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ			
			62- 65%	60-62%	58-60%	55% ରୁ କମ୍
ପୁରୁଣା ପଟନାୟକ ମିନେରାଲ୍	2018-20	ହାରାହାରି ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	3,80,097.24	1,05,035.61	54,706.13	0
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	70.41%	19.46%	10.13%	0
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ବର୍ଷାନୁକ୍ରମିକ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	69-73%	16-26%	15-43%	0%
ନୂଆ କାଶି ଇଣ୍ଟରନାସନାଲ	2020-21	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	0	88,573.7	78,591.5	17,635
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	47.93%	42.53%	9.54%
	2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	0	0	0	2,91,447.5
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	0%	0%	100%

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.9: ଜରିବାହାଲ: ଲୌହ ଖଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀ ଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2018-19 ଏବଂ 2019-20 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (ପଟନାୟକ ମିନେରାଲ୍) 62-65% ଶ୍ରେଣୀ ଲୌହ ଖଣ୍ଡର ବହୁଳ ଉତ୍ତୋଳନ (70 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ) କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ । ତେବେ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (କାଶି ଇଣ୍ଟରନାସନାଲ) ଙ୍କ ଅଧୀନରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦୁଇଟି ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଏହା ତୁରନ୍ତ ଶୂନ୍ୟ ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ଦୁଇ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2021-22 ରେ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ ଉଚ୍ଚତର ଶ୍ରେଣୀରେ କୌଣସି ଉତ୍ତୋଳନ ନଥାଇ ସମଗ୍ର ଉତ୍ତୋଳନକୁ 55% ରୁ କମ୍ ସର୍ବନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀରେ ଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ ଯାହା ଉପରସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.11 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

²⁹ 2020-22 ଅବଧିର ଆନୁମାନିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ହିସାବ କରି, 2018-20 ଅବଧିରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଶତକଡ଼ା ହାରାହାରି ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ଏଥିରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ରୟାଲଟିରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ହାରାହାରି ଏସ୍ପିକୁ ବ୍ୟବହାର କରି, ନୂଆ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ତୋଳନରେ ରୟାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ଦେୟକୁ ବିସ୍ତୃତ କରି, ଗଣନା କରାଯାଇଥିଲା

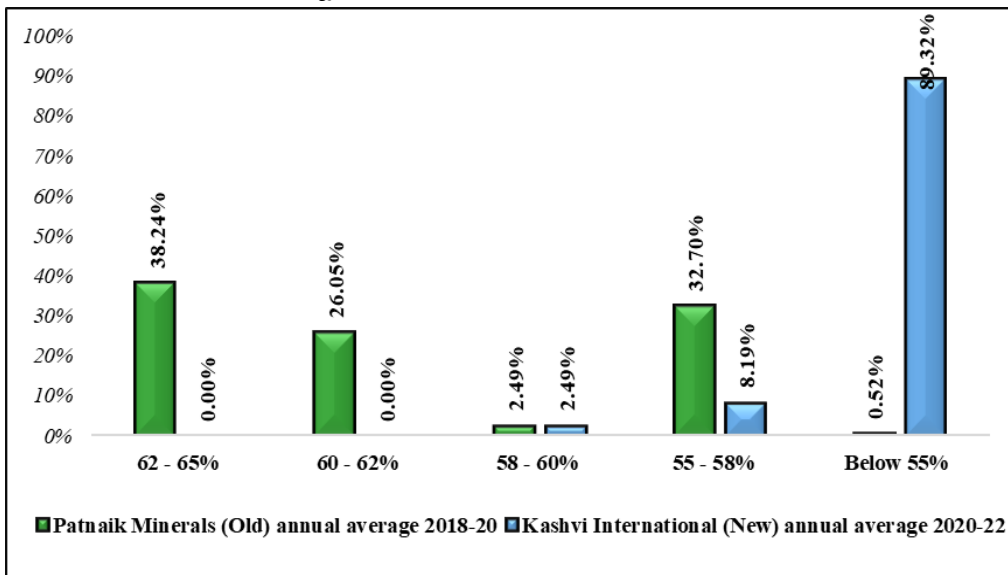
ସମାକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (ପଟ୍ଟନାୟକ ମିନେରାଲ୍ସ) ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (କାଶ୍ୱି ଇଣ୍ଟରନ୍ୟାସନାଲ୍) କ୍ଷମା ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଜରିବାହାଲ ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଲୌହଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇ ଯାହା ନିମ୍ନସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.12 ଏବଂ ଚାର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 3.12: ଲୌହଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀ ଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଲିଜଧାରୀ	ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ତୋଳନ	ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ				
			62-65%	60-62%	58-60%	55-58%	55% ରୁ କମ୍
ପୁରୁଣା ପଟ୍ଟନାୟକ ମିନେରାଲ୍ସ	2018-20	ହାରାହାରି ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍)	2,13,380.9	1,45,366	13,900.68	1,82,449.3	2,904.55
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	38.24%	26.05%	2.49%	32.70%	0.52%
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ବର୍ଷାନୁକ୍ରମିକ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	10-68%	22-30%	0.2-5%	0-64%	0-1%
ନୂଆ କାଶ୍ୱି ଇଣ୍ଟରନ୍ୟାସନାଲ୍	2020-21	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍)	0	0	26,620.2	1,07,827	4,61,784.6
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	0%	4.46%	18.08%	77.45%
	2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍)	0	0	6,102	0	7,13,774.5
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	0%	0%	0.85%	0%	99.15%

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.10: ଜରିବାହାଲ: ଲୌହଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀ ଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2018-19 ଓ 2019-20 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ, ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (ପଟ୍ଟନାୟକ ମିନେରାଲ୍ସ) 62-65% ଏବଂ 60-62% ମାନର ଉଚ୍ଚଶ୍ରେଣୀ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡର ବିପୁଳ ଉତ୍ତୋଳନ (ପ୍ରାୟ 64 ପ୍ରତିଶତ) ଓ 55% ରୁ କମ୍ ସର୍ବନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡର ନଗଣ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ । ତେବେ, ଏହି ଧାରା ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (କାଶ୍ୱି ଇଣ୍ଟରନ୍ୟାସନାଲ୍) ଅଧୀନରେ, ଦୁଇଟି ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତୁରନ୍ତ ବଦଳି ଯାଇଥିଲା ଏବଂ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ପ୍ରାୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ତୋଳନ (99 ପ୍ରତିଶତ) 55% ରୁ କମ୍ ସର୍ବନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହଗୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ଉପରସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.12 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀରେ (ଲୌହଧାରୀରେ ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ) ଏହିପ୍ରକାର ହଠାତ୍ ଓ ବହୁଳ ହ୍ରାସ ହେତୁ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ପାଇଁ ନିମ୍ନ ହାରରେ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଯଦି ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡ (ଲୌହଧାରୀରେ ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ) ଉତ୍ତୋଳନରେ ଏକ ସ୍ଥିର ଦାମ୍ପା ନିର୍ଲାମ ପରେ ଜାରି ରହିଥାନ୍ତା, ତେବେ

ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେୟ ହେବାକୁ ଥିବା ରୟାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରମିୟମର ମୋଟ ପରିମାଣ ପ୍ରାୟ 703.66 କୋଟି³⁰ ଟଙ୍କା ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ଦେୟ ରାଶି ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ହୋଇଥାଆନ୍ତା, ଯାହା ପରିଶିଷ୍ଟ-V ରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

vi. ଗଣ୍ଡୁଆ ଲୁହାପଥର ଖଣି (ଯୋଡ଼ା ମଣ୍ଡଳ)

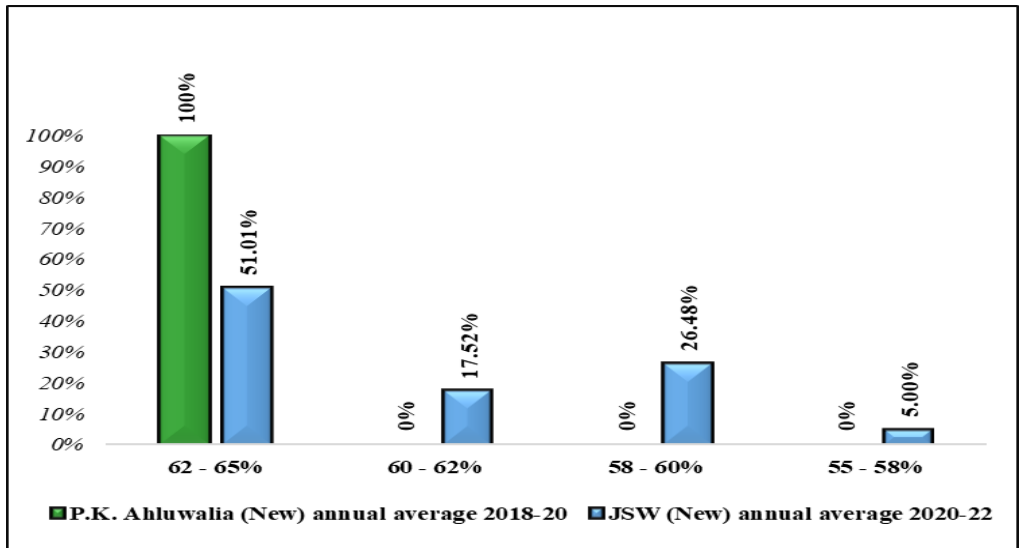
ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ପୁରାତନ ଲିଜଧାରୀ (ପି.କେ.ଆଲୁଓଲିଆ) ଏବଂ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ୍) କି ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁସାରେ ଗଣ୍ଡୁଆ ଲୁହା ଖଣିରେ ଲୁହାଖଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.13 ଏବଂ ଚାର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 3.13: ଲୌହଖଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଲିଜଧାରୀ	ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ତୋଳନ	ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ				
			62-65%	60-62%	58-60%	55-58%	
ପୂର୍ଣ୍ଣା	ପି.କେ. ଆଲୁଓଲିଆ	2018-20	ହାରାହାରି ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	2,05,690	0	0	0
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	100%	0%	0%	0%	
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ବର୍ଷାନୁକ୍ରମିକ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	0-100%	0%	0%	0%	
ନୂଆ	ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ୍	2020-21	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	78,097	34,574	0	0
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	69.31%	30.69%	0%	0%
		2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	41,411	6,468	62,036	11,712
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	34.05%	5.32%	51.01%	9.63%

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍‌ଏସ୍ ଯୋଗାଣରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.11: ଗଣ୍ଡୁଆ: ଲୌହଖଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍‌ଏସ୍ ଯୋଗାଣରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2018-19 ରୁ 2019-20 ମଧ୍ୟରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (ପି.କେ.ଆଲୁଓଲିଆ) 62-65% ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହରେ ଲୌହଖଣ୍ଡର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ତୋଳନ (100 ପ୍ରତିଶତ) କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ । ତେବେ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ୍) ଅଧୀନରେ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ

³⁰ 2020-22 ଅବଧିର ଆନୁମାନିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ହିସାବ କରି, 2018-20 ଅବଧିରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଶତକଡ଼ା ହାରାହାରି ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ଏଥିରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ରୟାଲଟିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ମାନକରେ ହାରାହାରି ଏସ୍‌ପିକୁ ବ୍ୟବହାର କରି, ନୂଆ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ତୋଳନରେ ରୟାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରମିୟମର ଦେୟକୁ ବିୟୁତ କରି, ଗଣନା କରାଯାଇଥିଲା

2020-21 ରେ 69.31 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ 34.05 ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀ ଅଧିକାଂଶ ଉତ୍ତୋଳନ (51 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ) 58-60% ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହରେ ଏବଂ କିଛି ଉତ୍ତୋଳନ (ପ୍ରାୟ 10 ପ୍ରତିଶତ) 55% ରୁ କମ୍ ଲୌହ ଥିବା ସର୍ବନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ଲୌହଖଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ, ଯାହା ଉପରିସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.13 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

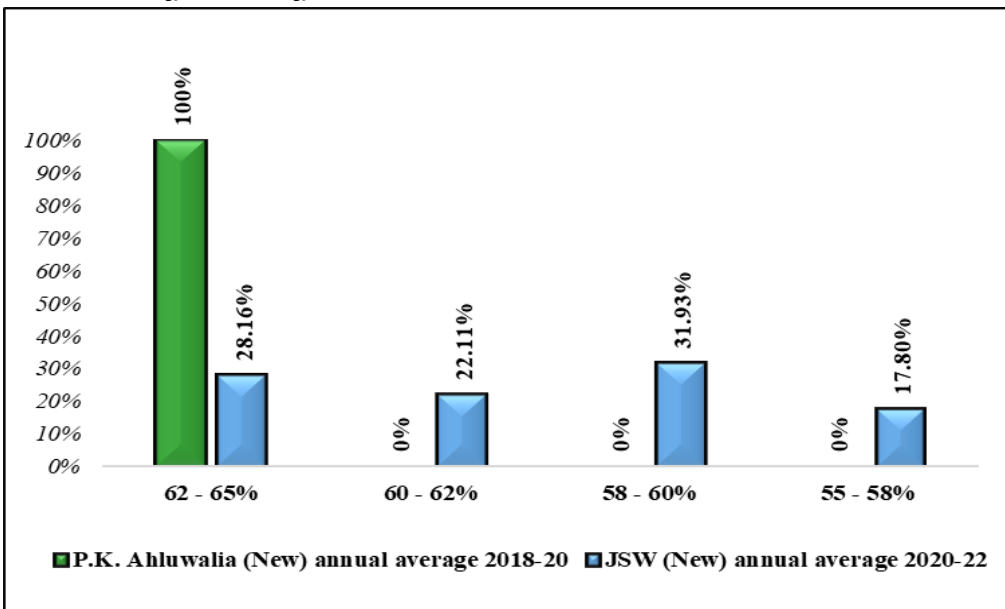
ସମାକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (ପି.କେ.ଆଲୁଝାଲିଆ) ଏବଂ ନୂଆ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ୍) କି ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁସାରେ ଗଣୁଆ ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.14 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି :

ସାରଣୀ 3.14: ଲୌହଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଲିଜଧାରୀ	ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ଉତ୍ତୋଳନ	ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ				
			62 - 65%	60 - 62%	58 - 60%	55 - 58%	
ପୁରୁଣା	ପି.କେ. ଆଲୁଝାଲିଆ	2018-20	ହାରାହାରି ବର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	2,04,660	0	0	0
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	100%	0%	0%	0%
			ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ବର୍ଷାନୁକ୍ରମିକ ନୂଆ ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶର ପରିସର	0-100%	0%	0%	0%
ନୂଆ	2020-21	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	3,25,800	2,56,687	0	0	
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	55.93%	44.07%	0%	0%	
	2021-22	ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)	83,051	64,299	4,63,590	2,58,478	
		ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ ଅଂଶ	9.55%	7.40%	53.32%	29.73%	

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.12 : ଗଣୁଆ : ଲୌହଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମାକ୍ଷାର ଗଣନା

ଏହାବେଶା ଯାଇପାରେ ଯେ, 2018-19 to 2019-20 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀ (ପି.କେ.ଆଲୁଝାଲିଆ) ସମସ୍ତ ଲୌହଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ (100 ପ୍ରତିଶତ) 62-65% ଲୌହ ଥିବା ଶ୍ରେଣୀରେ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ । ତେବେ, ନୂଆ ଲିଜଧାରୀ (ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁ ଷ୍ଟାଲ୍) ଅଧୀନରେ ଏହା ବହୁଳ ଭାବେ 2020-21 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ 55.93 ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା ଓ ପୁନଃ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ମାତ୍ର 9.55 ପ୍ରତିଶତ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ନୂଆ ଲିଜଧାରୀ ଅଧିକାଂଶ

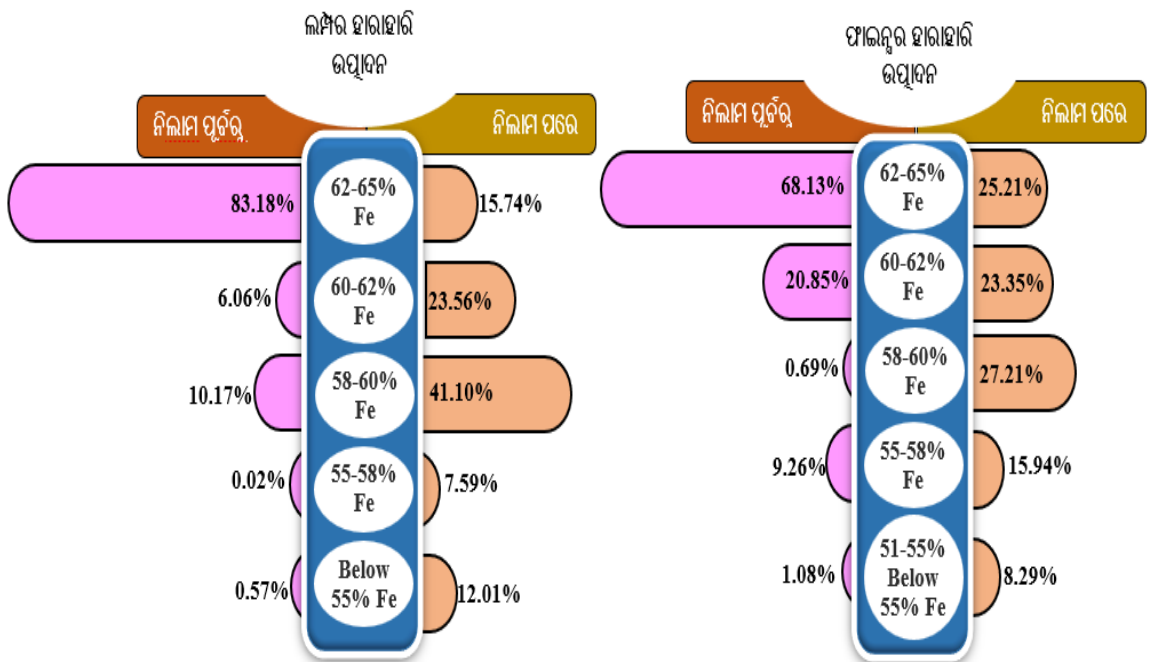
ଉତ୍ତୋଳନ (53 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ) 58-60% ଲୌହ ଥିବା ଶ୍ରେଣୀର ଏବଂ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଉତ୍ତୋଳନ (30 ପ୍ରତିଶତ) 55% ରୁ କମ୍ ଲୌହ ଥିବା ସର୍ବନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ ଯାହା ଉପରିସ୍ଥ ସାରଣୀ 3.14 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀରେ (ଲୌହ ଧାତୁରେ ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ) ଏହି ପ୍ରକାର ହଠାତ୍ ଓ ବହୁଳ ହ୍ରାସ ହେତୁ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ପାଇଁ ନିମ୍ନ ହାରରେ ରକ୍ଷାଲଟି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଯଦି ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡ (ଲୌହ ଧାତୁରେ ଲୌହର ମାତ୍ରା ପ୍ରତିଶତ) ଉତ୍ତୋଳନରେ ଏକ ସ୍ଥିର ଦାମ୍ପା ନିଲାମ ପରେ ଜାରି ରହିଥାନ୍ତା, ତେବେ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେୟ ହେବାକୁ ଥିବା ରକ୍ଷାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ମୋଟ ପରିମାଣ ପ୍ରାୟ 185.15 କୋଟି³¹ ଟଙ୍କା ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ଦେୟ ରାଶି ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ହୋଇଥାନ୍ତା ଯାହା ପରିଶିଷ୍ଟ-VI ରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଅଛି ।

ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ଲୁହାପଥର ପ୍ରତିବେଦନର ପ୍ରଭାବ

ଛଅଟି ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ପୁରୁଣା ଏବଂ ନୂଆ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଲୌହଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ତୁଳନା ନିମ୍ନ ଚାର୍ଟ 3.13 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ଚାର୍ଟ 3.13: ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନର ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ତୁଳନା ଦର୍ଶାଉଥିବା ଫ୍ଲୋ-ଚାର୍ଟ

ଉତ୍ସ: ଆଇ3 ଏମ୍ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ତୋଳନ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷାର ପ୍ରସ୍ତୁତି

ଉପରୋକ୍ତ ଉପ-ଅନୁକ୍ଷେପ ସାରଣୀ ଏବଂ ଚାର୍ଟରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି ଯେ ଏମ୍ଏମ୍‌ଡିଆର୍ (ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ 2015 ଅନୁଯାୟୀ ଲିଜ୍ ନିଲାମ ପରେ ଏକ-ଦୁଇ ବର୍ଷର ସମ୍ପଦ ମଧ୍ୟରେ ଉକ୍ତ ଖଣି ଗୁଡ଼ିକରୁ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରତିବେଦିତ ଲୁହାପଥର ଉତ୍ତୋଳନରେ ଅବର୍ଷନୀୟ ଏବଂ ଅତ୍ୟଧିକ ହ୍ରାସ ଘଟିଥିଲା । ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ ଯେ, ନିଲାମ ହୋଇଥିବା ଏ ସମସ୍ତ ଖଣିରୁ ଉତ୍ତୋଳିତ ଖଣିଜ ଭଣ୍ଡାରର ଶ୍ରେଣୀରେ ସଭାବିକ ଭାବରେ

³¹ 2020-22 ଅବଧିର ଆନୁମାନିକ ଉତ୍ତୋଳନକୁ ହିସାବ କରି, 2018-20 ଅବଧିରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀଭିତ୍ତିକ ଶତକଡ଼ା ହାରାହାରି ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ଏଥିରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ରକ୍ଷାଲଟିରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ମାନଙ୍କରେ ହାରାହାରି ଏସ୍‌ପିଜୁ ବ୍ୟବହାର କରି, ନୂଆ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ଉତ୍ତୋଳନରେ ରକ୍ଷାଲଟି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ଦେୟକୁ ବିୟୁକ୍ତ କରି, ଗଣନା କରାଯାଇଥିଲା

ଏକ କିମ୍ବା ଦୁଇ ବର୍ଷର ସମ୍ପଦ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅତ୍ୟାଧିକ ହ୍ରାସ ପାଇଥିବା, ବିଶେଷ କରି ଯେତେବେଳେ ବିଗତ ଛଅ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଲୁହାପଥର ଉତ୍ତୋଳନର ଶ୍ରେଣୀର ଏକ ସ୍ଥିର ଢାଞ୍ଚା ଥିଲା (ଅର୍ଥାତ୍ ଲୁହାପଥରରେ ଲୌହ ଅଂଶର ପ୍ରତିଶତ ମାତ୍ରା) ତେଣୁ, ଉଚ୍ଚମାନର ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଓ ଲୌହ-ଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନରେ ଏଭଳି ବହୁଳ ଏବଂ ତୀବ୍ର ହ୍ରାସ ଏକ ଉଚ୍ଚ ସମ୍ଭାବନାର ସଂକେତ ଦେଇଥିଲା ଯେ, ନୂତନ ଲିଜଧାରୀମାନେ ଉଚ୍ଚତର ଶ୍ରେଣୀରେ ଦେୟ ହେଉଥିବା ଉଚ୍ଚତର ଲକ୍ଷ୍ୟଲିଟିକୁ ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଉତ୍ତୋଳିତ ଲୌହ ଶ୍ରେଣୀର ଭୁଲ୍ ପ୍ରତିବେଦନ କରୁଥିଲେ । ଭୁଲ୍ ପ୍ରତିବେଦନର ବିପଦକୁ ସୂଚାଉଥିବା ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଓ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀରେ ଏପରି ଅସାଧାରଣ ହ୍ରାସ ସତ୍ତ୍ୱେ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବାଦିତ କରାଯାଇଥିବା ଶ୍ରେଣୀ ଭିତ୍ତିକ ଲୌହ ଉତ୍ତୋଳନର ଅନୁସନ୍ଧାନ ପାଇଁ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇନଥିଲେ ।

ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଛଅଟି ଖଣିରେ, ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଲୌହ ଶ୍ରେଣୀର (ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡ) ଉତ୍ତୋଳନରେ (ଲୁହାପଥରରେ ଲୌହ ଅଂଶର ପ୍ରତିଶତ ମାତ୍ରା) ଏକ ସ୍ଥିର ଢାଞ୍ଚା ଯଦି ନିର୍ଲାମ୍ପ ପରେ ଜାରି ରହିଥାନ୍ତା ତେବେ ନୂତନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଦେୟ ହେଉଥିବା ରକ୍ଷାଲିଟି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମ ତୁଳନାତ୍ମକ ଭାବେ ମୋଟ ପ୍ରାୟ 4,162.77 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅଧିକ ହୋଇଥାନ୍ତା । ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିସ୍ତୃତ ଅଙ୍କ ଓ ଗଣନା ପରିଶିଷ୍ଟ-VII ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2023) ଯେ, ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଧାତୁର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଏବଂ ଭୁଲ୍ ପ୍ରତିବେଦନରେ ଅସଙ୍ଗତିର ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ପାଇଁ ଖଣି ଏବଂ ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ 13 ଜୁଲାଇ 2021 ଏକ କମିଟି ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । ତଦନୁସାରେ, କମିଟି ତିନୋଟି ଲିଜରେ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀରେ ଧୂତୁର ବର୍ଗୀକରଣ ଏବଂ ଛଅଟି ଲିଜରେ ଧାତୁର ଆକାରରେ ଅସଙ୍ଗତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲା । ଏହି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ପାଇଁ 471.48 କୋଟି ଟଙ୍କା ଦାବି କରାଯାଇଛି । ଯେଉଁ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଦାବି କରାଯାଇଛି, ସେମାନେ ପୁନରୀକ୍ଷଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ପୁନଃ ନିରୀକ୍ଷଣକୁ ଆଗତ କରିଛନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ସ୍ୱାତ୍ (ଏସ୍ଏଲ୍‌ଇଏସ୍) ର ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଯୋଡ଼ା ମଣ୍ଡଳ ଅଧୀନ ଖଣି ଗୁଡ଼ିକର ଯାଞ୍ଚ ସମୟରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଖଣିର ମୁଖ୍ୟ ଭାଗରୁ ନିଆଯାଇଥିବା ନମୁନା ଆଧାରରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଉତ୍ତୋଳନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଶ୍ରେଣୀରେ ହ୍ରାସ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି ।

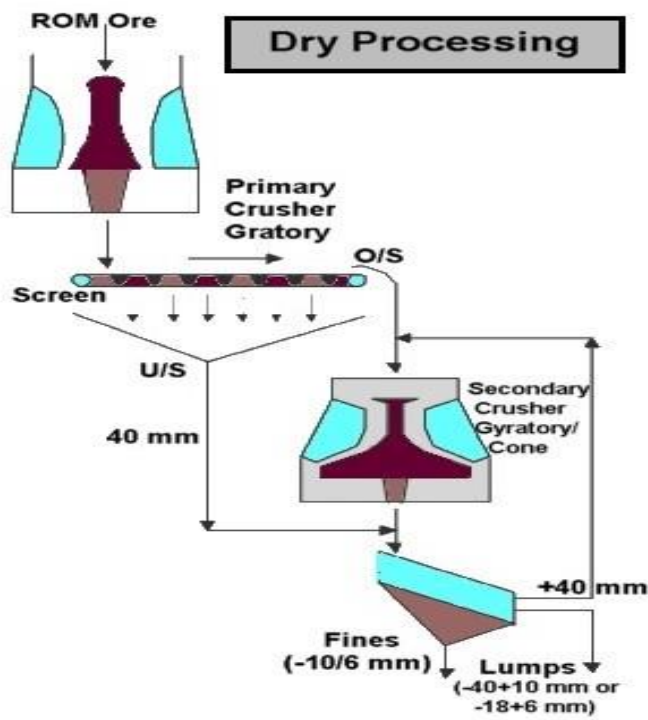
ଏହା ଦେଖାଯାଇଥିଲା ଯେ, ସମାକ୍ଷାର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ପରେ ସରକାର ଏକ କମିଟି ଗଠନ କରିଥିଲେ । ତେବେ, ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ପରିମାଣ ସମନ୍ୱୟ ବିବରଣୀ ସମାକ୍ଷାକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଏସ୍ଏଲ୍‌ଇଏସ୍‌ର ପ୍ରତିବେଦନ ବାବଦକୁ ଏହା ଅବଲୋକନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ଶ୍ରେଣୀ ଗୁଡ଼ିକର ହାରାହାରି ବ୍ୟବଧାନ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷିତ ଖଣିର ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ନମୁନାର ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ରିପୋର୍ଟରୁ ଜଣାପଡ଼ିଥିଲା ଯାହାର ପରିସୀମା 0% ରୁ 5.96% ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ନୂଆ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଲାମ୍ପ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପରିଣାମ ଓ ଆକାରର ଅସାଧାରଣ ହ୍ରାସ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ ପ୍ରତିବେଦନ ତୁଳନାରେ ଥିଲା ।

ତେଣୁ, ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସୂଚିତ କରେ ଯେ, ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡର ପ୍ରକୃତ ଶ୍ରେଣୀକୁ ସମୟୋଚିତ ଚିହ୍ନଟ କରିବାରେ ସରକାରୀ ତନ୍ତ୍ର ବିଫଳତା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ରାଜସ୍ୱ ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ସରକାର ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତୋଳନ ହୋଇଥିବା ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡ ତୁଳନାରେ ନିର୍ଲାମ୍ପ ପର ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡର ପ୍ରକୃତ ଶ୍ରେଣୀ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରଭାବୀ ନିରୀକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିକଶିତ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ବିଭାଗୀୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖଣି ଯାଞ୍ଚ ସମନ୍ୱୟ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ନିରୀକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଥିବା ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ତ୍ରୁଟିକୁ ସମାକ୍ଷା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲା (ଯାହା ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ପ୍ରତିବେଦନର ଅଧ୍ୟାୟ VI ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ) । ତେଣୁ, ସମାକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ଅସାଧାରଣ ହ୍ରାସ ପାଇଁ ସରକାର 100% ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଏବଂ ଫୋରେନ୍‌ସିକ୍ ଅଡିଟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିପାରନ୍ତି ।

3.2.2 ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ ଭାବେ ପ୍ରତିବେଦନ

ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 1957 ର ଧାରା 9 ଅନୁଯାୟୀ, ଲିଜ୍‌କ୍ଷେତ୍ରରୁ ବାହାର କରାଯାଇଥିବା କିମ୍ବା ଲିଜ୍‌କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉପରେ ରକ୍ଷାଲିଚି ଆଦାୟ କରାଯିବ । ପୁନଶ୍ଚ, ଖଣିଜ ରିହାତି ନିୟମାବଳୀ, 1960 ର ନିୟମ 64 ବି ସର୍ତ୍ତ ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଲିଜ୍‌କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଆର୍‌ଓଏମ୍ ଧାତୁର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରାଯାଏ, ତେବେ ଲିଜ୍‌କ୍ଷେତ୍ରରୁ ବାହାରକୁ ଯାଉଥିବା ଉଚ୍ଚ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୃତ ଖଣିଜ ଉପରେ ରକ୍ଷାଲିଚି ଆଦାୟ କରାଯିବ । ଉତ୍ତୋଳନ ହୋଇଥିବା ଲୁହାପଥରକୁ ରନ୍-ଅଫ୍-ମାଇନ୍ (ଆର୍‌ଓଏମ୍) କୁହାଯାଏ ଏବଂ ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଖଣ୍ଡ ଆକାରରେ ମିଳିଥାଏ । ଆର୍‌ଓଏମ୍ ଧାତବ ପଦାର୍ଥ/ ଖଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ରସରରେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରାଯାଇଥାଏ । ଏକ ସାଧାରଣ କ୍ରସର ମେସିନ୍ ପୃଥକ ପ୍ରଣାଳିରେ କ୍ୟାଲିବରେଟେଡ୍ ଲମ୍ପ୍ ଓର ବା (ସିଏଲ୍‌ଓ) (5-18 ମିମି, 10-30 ମିମି, 10-40 ମିମି ଇତ୍ୟାଦି ମାନକ ଆକାରରେ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ) ଏବଂ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ (0-10 ମିମି) ଉଭୟକୁ କ୍ରସରରୁ ଯାଞ୍ଚ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମାଧ୍ୟମରେ ଅପସାରଣ କରାଯାଏ । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଏକ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଚିତ୍ର ନିମ୍ନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି :

ଚାର୍ଟ 3.19: ଲୌହ ଧାତୁର ଶୁଷ୍କ ପ୍ରଣାଳିରେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣର ଫ୍ଲୋ-ଚାର୍ଟ

ଉତ୍ସ: ଭାରତୀୟ ଖଣିଜ ସଂସ୍ଥାଦ୍ୱାରା 2011 ରେ ପ୍ରକାଶିତ ଭିଜନ 2020

ବାସ୍ତବରେ, ଲୌହ ଧାତବ ସିଏଲ୍‌ଓ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡ, ଲିଜ୍‌କ୍ଷେତ୍ରରୁ ପୃଥକ ଭାବରେ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଏ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଥାଏ । ସାଧାରଣତଃ ସିଏଲ୍‌ଓର ସର୍ବାଧିକ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ, ତତ୍ପରେ ଖଣ୍ଡର ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡର ସର୍ବନିମ୍ନ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଥାଏ । ପୂର୍ବରୁ ଆଲୋଚନା ଅନୁସାରେ, ସମାନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ଖଣ୍ଡର ଏସସ୍‌ପି ସାଧାରଣତଃ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଏସସ୍‌ପିର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଶତ (15 ପ୍ରତିଶତ) ରେ ରକ୍ଷାଲିଚି ଦେୟ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ, ସମାନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ପାଇଁ, ରକ୍ଷାଲିଚି ସର୍ବଦା ଗୁଣ୍ଡ ଅପେକ୍ଷା ଖଣ୍ଡ ଉପରେ ଅଧିକ ଦେୟ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା, ଆଇବିଏମ୍ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡ ପାଇଁ ଏସସ୍‌ପି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ସିଏଲ୍‌ଓ ପାଇଁ ଏହା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇନଥିଲା । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସିଥିଲା ଏବଂ ସରକାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010) ଯେ, ଯେତେବେଳେ ବି ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ/ରମ୍ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରାଯାଏ,

ସେତେବେଳେ ସିଏଲ୍‌ଓ ସହିତ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଅଭ୍ୟାସଗତ ଭାବରେ, ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ସିଏଲ୍‌ଓ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡକୁ ଲିଜ୍ ଅକ୍ସିଜନ୍ ପୃଥକ ଭାବରେ ପଠାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ସିଏଲ୍‌ଓର ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ନହେବାରୁ ସିଏଲ୍‌ଓ ଉପରେ ରୟାଲଟି ଲିଜ୍ ଅକ୍ସିଜନ୍ ପ୍ରେରଣ ସମୟରେ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ହାରରେ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥାଏ । ସିଏଲ୍‌ଓ ଗୁଡ଼ିକର ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ସର୍ବଦା ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ରହିଥାଏ । ସିଏଲ୍‌ଓ ଦରର ପ୍ରକାଶନ ନକରିବା କାରଣରୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବିପୁଳ ପରିମାଣର ରୟାଲଟି ହରାଇଥାନ୍ତି । ଯେହେତୁ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ପାଇଁ ପୃଥକ ରୟାଲଟି ହାର ଅଛି ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପୂର୍ବ ଅପେକ୍ଷା କମ୍ ରୟାଲଟି ହାରକୁ ଆକର୍ଷିତ କରେ, ଲୌହ ଖଣ୍ଡର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ସମୟରେ ଗୁଣ୍ଡର ସୃଷ୍ଟି ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ରୟାଲଟି କ୍ଷତି ଘଟାଇଥାଏ ଏବଂ ସିଏଲ୍‌ଓକୁ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ହାରରେ ଆଦାୟ କରାଯାଏ । ତେଣୁ, ଲିଜିଆରା, ଯଦି ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ହୋଇନଥିବା ଧାତୁ ଉପରେ ରୟାଲଟି ଦେଇଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଅଧିକ ପରିମାଣର ରୟାଲଟି ଦେଇପାରିଥାନ୍ତେ । ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ପରେ, ସେ ଗୁଣ୍ଡ ପାଇଁ କମ୍ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି, ଯେତେବେଳେ କି ସିଏଲ୍‌ଓ ପାଇଁ ସେ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ହାରରେ ରୟାଲଟି ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଲୌହ ମାତ୍ରା ଥିବା ସିଲ୍‌ଓ ଗୁଡ଼ିକର ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ବିଭାଗ ଆଇବିଏମ୍ ସହିତ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଇଛି, ଯାହାଦ୍ୱାରା ସିଏଲ୍‌ଓ ଗୁଡ଼ିକର ରୟାଲଟି ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଆଦାୟ କରାଯାଇପାରିବ ଏବଂ ରୟାଲଟିର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଖନନ କରାଯାଇଥିବା ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ ଉପରେ କିମ୍ବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୃତ ଧାତୁ ଉପରେ କରାଯିବ ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁଣ୍ଡ ଏବଂ ସିଏଲ୍‌ଓ ଯାହା ଅଧିକ ତାହା ଉପରେ କରାଯିବ ।

ସମୀକ୍ଷା ଦୁଇଟି ମଣ୍ଡଳ³² ଅଧୀନସ୍ଥ 20 ଟି ଲୁହାପଥର ଖଣି (23 ଟି ଲିଜିଆରାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିବା) ର ଆକଳନ (ଆସେସମେଣ୍ଟ) ରେକର୍ଡ୍ ଏବଂ ମାସିକ ବିବରଣୀର ଯାଞ୍ଚ କରିଥିଲା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2007-08 ଠାରୁ ଆଗକୁ ଉତ୍ତୋଳନ ତଥ୍ୟର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥିଲା । ଯାଞ୍ଚ ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣରୁ ବାହାରିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ନିମ୍ନମତେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି:

- i. ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପରେ, ଖଣି ମଣ୍ଡଳର ଉପ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକମାନେ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଅନୁରୂପ ଅଧିକ ରୟାଲଟି “ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ୍ଡ” ପାଇଁ ଆଦାୟ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ଅନୁରୂପଠାରୁ କମ୍ ରୟାଲଟି “ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ” ପାଇଁ ଆଦାୟ କରିଥିଲେ ।
- ii. ସମସ୍ତ ଖଣି ଲିଜିଆରାମାନେ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2010-11 ଅର୍ଥାତ୍ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଜାରି ହେବାର ବର୍ଷରୁ ଆରମ୍ଭ କରି “ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ” ପୃଥକ ଭାବରେ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନରେ ପ୍ରତିବେଦନ କରିବାର ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ପୂର୍ବ ଅବଧିରେ (2007-10) ଉତ୍ତୋଳନ ତଥ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ଥିବା 14 ଟି ଖଣି ମଧ୍ୟରୁ, ସାତଟି ଖଣି “ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ”³³ ଉତ୍ତୋଳନର କୌଣସି ପ୍ରତିବେଦନ କରିନଥିଲେ ଏହି ଲିଜିଆରାମାନେ କେବଳ ସିଏଲ୍‌ଓ ଏବଂ “ଗୁଣ୍ଡ/ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ୍ଡ”³⁴ ନଗଣ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ ହିସାବରେ ଅର୍ଥାତ୍, ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍ ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଥିଲା, ଗୋଟିଏ ଖଣିରେ 12 ପ୍ରତିଶତ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ ହୋଇଥିବା ପ୍ରତିବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତିନୋଟି ଖଣିରେ 25-38 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ “ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ” ଉତ୍ତୋଳନ ହୋଇଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା । ତେବେ, ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପରେ, ଏହି ସମସ୍ତ ଖଣିର ଲିଜିଆରାମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତୋଳନ ପ୍ରତିବେଦନରେ “ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ” ଏବଂ “ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ୍ଡ” ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କରିଥିଲେ ।
- iii. ଉପରୋକ୍ତ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ସମୀକ୍ଷା, ସିଏଲ୍‌ଓ ଏବଂ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ୍ଡ (ଉଭୟ ଉପରେ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ଠାରୁ ଅଧିକ ହାରରେ ରୟାଲଟି ଆଦାୟ କରାଯାଉଥିଲା)ର ପ୍ରତିବେଦିତ ଅନୁପାତ ଧାରାରେ କ୍ରମାଗତ ହ୍ରାସ ଏବଂ

³² ଉପ-ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଯୋଡ଼ା ଏବଂ କୋଇଡ଼ା
³³ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆକାରର (କୋଲିକ୍ରେଟେଡ୍ ଲମ୍ପ୍ ଓର୍) ଖଣ୍ଡ ପାଇବା ପାଇଁ ଆର୍‌ଓଏମ୍ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣରେ ଗୁଣ୍ଡର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥାଏ, ଯାହାକୁ “ଚୂର୍ଣ୍ଣଗୁଣ୍ଡ” କୁହାଯାଏ
³⁴ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଆର୍‌ଓଏମ୍ ସ୍ତ୍ରୀନି ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଖଣ୍ଡ (ଅଲଗା ଅଲଗା ଆକାର) ଓ ଗୁଣ୍ଡ ଅଲଗା ହୋଇଯାଏ । ଏହି ଗୁଣ୍ଡକୁ “ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ” ବା “ପ୍ରାକୃତିକ ଗୁଣ୍ଡ” କୁହାଯାଏ

ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ(ଯାହା ଉପରେ କମ୍ ହାରରେ ରକ୍ଷାଲବ୍ଧି ଆଦାୟ କରାଯାଏ) ର ପ୍ରତିବେଦିତ ଅନୁପାତ ଧାରାରେ ବୃଦ୍ଧିର ଅବଲୋକନ କରିଥିଲା ଯାହା ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ସାରଣୀ 3.15 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 3.15: ଲିଜିଆରାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସିଏଲଓ/ ବୃକ୍ଷ ଗୁଣ୍ଡ ଏବଂ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡର ଆନୁପାତିକ ଉତ୍ତୋଳନ

(ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ମୋଟ ଉତ୍ତୋଳନର ପ୍ରତିଶତ)

ଖଣିଜ ନାମ	ଲିଜିଆରାଙ୍କ ନାମ	ଅନୁପାତ	2007-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22			
ଓରଫା	ଗୁଣ୍ଡା	CLO + CF	73	100	63	74	31	47	46	31	26	29	36	31	32			
		SF	27	0	37	26	69	53	55	69	74	71	64	69	68			
ନୂଆଗାଁ	ସକ୍ତୁସଲ	CLO + CF	100	100	89	85	0	55	45	45	36	33	36	39	38			
		SF	0	0	11	15	0	45	55	55	64	67	64	61	62			
ଟିଆରଡ଼ି	ଦେବସ୍ୱତ୍ୱ	CLO + CF	96	80	69	96	57	100	65	44	67	42	38	32	32			
		SF	4	20	31	4	43	0	35	56	33	58	62	68	68			
ପେଟାଦେଶ	ସମ୍ବଳି	CLO + CF	98	89	72	88	88	76	87	84	83	85	79	57	56			
		SF	2	11	28	12	12	24	13	16	17	15	21	43	44			
ନାନ୍ଦିଡ଼ି	ବିଆଇସିଓ	CLO + CF	77	59	69	55	36	41	49	30	22	20	19	ଲିଭ୍ ସମାପ୍ତ				
		SF	23	39	31	45	64	59	51	70	78	80	81					
	ଇଏସ୍ ଏଲ୍	CLO + CF	ନିର୍ଲାଭ ପରେ ଫେବୃଆରୀ 2022 ରୁ ଅପରେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା												* ଏନ୍. ଏ.			
		SF																
ଠାକୁରାଣୀ	କେପି	CLO + CF	0	0	42	45	30	46	32	24	23	17	17	ଲିଭ୍ ସମାପ୍ତ				
		SF	0	0	58	55	70	54	68	76	77	83	83					
	ଆବେଦନକ୍ରିୟା	CLO + CF	ନିର୍ଲାଭ ପରେ ଜୁଲାଇ 2020 ରୁ ଅପରେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା												* ଏନ୍. ଏ.			
		SF																
ଗୋଇନ-II	କେ ଏନ୍ ରାମ	CLO + CF	0	54	56	67	36	14	21	25	26	27	23	ଲିଭ୍ ସମାପ୍ତ				
		SF	0	46	44	33	64	86	79	75	74	73	77					
	ନେଗେଟିଭ ପାୟାର ଏବଂ କ୍ୟାଚ	CLO + CF	ନିର୍ଲାଭ ପରେ ଅକ୍ଟୋବର 2020 ରୁ ଅପରେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା												* ଏନ୍. ଏ.			
		SF																
ବନ୍ଦା	ସିରାକୁଡ଼ିନ ଏବଂ କମ୍ପାନୀ	CLO + CF	88	63	75	73	77	48	36	39	27	35	27	ଲିଭ୍ ସମାପ୍ତ				
		SF	12	37	25	27	23	52	64	61	73	65	73					
	ସିରାକୁଡ଼ିନ ଏବଂ କମ୍ପାନୀ	CLO + CF	ନିର୍ଲାଭ ପରେ ଅକ୍ଟୋବର 2020 ରୁ ଅପରେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା												* ଏନ୍. ଏ.			
		SF																
ଉତ୍ତରାଳି	ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ପଟ୍ଟନାୟକ	CLO + CF	93	48	*G.A.G.			47	49	45	36	30	28	14	18			
		SF	7	52				53	51	55	64	70	72	86	82			
	ସମ୍ବଳି	CLO + CF	58	70	53	49	42	17	39	56	44	42	49	ଲିଭ୍ ସମାପ୍ତ				
		SF	42	30	47	51	58	83	61	44	56	58	51					
ନାରାୟଣପୋଷ୍ଠ	ଦେବସ୍ୱତ୍ୱ	CLO + CF	ନିର୍ଲାଭ ପରେ ଜୁଲାଇ 2020 ରୁ ଅପରେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା												35	30		
		SF													65	70		
	କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଆନୁଲୁପ୍ତୀ	CLO + CF	100	97	75	84	50	55	47	52	47	40	35	ଲିଭ୍ ସମାପ୍ତ				
		SF	0	3	25	16	50	45	53	48	53	60	65					
ଦେବସ୍ୱତ୍ୱ	CLO + CF	ନିର୍ଲାଭ ପରେ ଜୁଲାଇ 2020 ରୁ ଅପରେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା												35	28			
	SF													65	72			
କାକଟ	ଗୁଣ୍ଡା	CLO + CF	100	100	*G.A.G.			50	43	33	38	35	31	36	30			
		SF	0	0				50	57	67	62	65	69	64	70			
	ଦେବସ୍ୱତ୍ୱ	CLO + CF	ନିର୍ଲାଭ ପରେ ଜୁଲାଇ 2020 ରୁ ଅପରେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା												27	25		
		SF													73	75		
ବୁରମ୍ପିଗର	ଓଡ଼ିଆ	CLO + CF	100	100	100	100	*G.A.G.			76	66	76	76	77	76	71	32	
		SF	0	0	0	0				24	34	24	24	23	24	29	68	
	ବାଇକେଲ	ପିଟିଏ	CLO + CF	100	90	93	97	*G.A.G.			96	97	97	95	94	87	67	73
			SF	0	10	7	3				4	3	3	5	6	13	33	27
କରିବାହାଲ	ପଟ୍ଟନାୟକ ପିନେରା	CLO + CF	100	69	100	0	0	0	0	0	0	0	50	61	0	0		
		SF	0	31	0	0	0	0	0	0	0	0	50	39	0	0		
	କାପୁଟି ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଆଲ୍	CLO + CF	ନିର୍ଲାଭ ପରେ ଅକ୍ଟୋବର 2020 ରୁ ଅପରେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା												* ଏନ୍. ଏ.			
		SF																
ବାଇକେଲ	ଗାନ୍ଧାରଣୀ	CLO + CF	100	95	89	67	କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନୁହେଁ, ଉତ୍ପାଦନ ନାହିଁ						60	49	40			
		SF	0	5	11	33							40	51	60			
ଗଣ୍ଡା	ପିକେ ଆନୁଲୁପ୍ତୀ	CLO + CF	* ଏନ୍. ଏ.												ଲିଭ୍ ସମାପ୍ତ			
		SF																
	ଦେବସ୍ୱତ୍ୱ	CLO + CF	ନିର୍ଲାଭ ପରେ ଜୁଲାଇ 2020 ରୁ ଅପରେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା												19	18		
		SF													81	82		

* ଏନ୍. ଏ.: ଉପ ଉପଲବ୍ଧ ନୁହେଁ
 ଉତ୍ତୋଳନ: ଲିଜିଆରାଙ୍କ ମାସିକ ବିବରଣୀର ସମାକ୍ଷୀ ବିଶ୍ଳେଷଣ

ସାରଣୀ 3.15 ରେ ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ, 2010 ମସିହା ପୂର୍ବର ଉତ୍ତୋଳନ ତଥ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ଥିବା 14 ଟି ଖଣି ମଧ୍ୟରୁ ସାତଟି ଖଣିରେ କୌଣସି ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ପାଦନର ପ୍ରତିବେଦନ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ତିନୋଟି ଖଣିରେ 7 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍, ଗୋଟିଏ ଖଣିରେ 12 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ କେବଳ ତିନୋଟି ଖଣିରେ 23-42 ପ୍ରତିଶତ ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ସେହି ଖଣିଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପାଦିତ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡର ଅନୁପାତରେ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2010-11 ଠାରୁ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଛି । 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ସୁଦ୍ଧା 12 ଟି ସକ୍ରିୟ ଖଣି ମଧ୍ୟରୁ 10 ଟି ଖଣି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡର ଅନୁପାତର ପରିସର 60% ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅଧିକତମ 82 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଟିଏ ଖଣି ପାଇଁ 40 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଖଣି ପାଇଁ 27 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।

ଏହା ମଧ୍ୟ ଅବଲୋକନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, 12 ଜଣ ଲିଜଧାରୀ³⁵, ସେମାନଙ୍କର 122 ମାସର ମାସିକ ବିବରଣୀରେ ସିଏଲ୍‌ଓର ଉତ୍ତୋଳନ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ “ରୂର୍ଷଗୁଣ୍ଡ”ର ଶୂନ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦିତ ସମସ୍ତ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡକୁ “ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ” ଭାବରେ ପ୍ରତିବେଦିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ଠିକ୍ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ “ରୂର୍ଷଗୁଣ୍ଡ” ଉତ୍ତୋଳନ ବିନା କ୍ରସିଂ ମେସିନରେ ସିଏଲ୍‌ଓର ଉତ୍ପାଦନ ଅସମ୍ଭବ ।

ସରକାରଙ୍କ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡ ଅନୁପାତରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ବୃଦ୍ଧିକୁ ଏହି ପରାପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଦେଖାଯିବା ଉଚିତ୍ ହେବ ଯେ, ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପୂର୍ବରୁ ଏହାର ଆନୁପାତିକ ପରିମାଣ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟଠାରୁ କମ୍ ଥିଲା , ଯାହାର ପରିସୀମା 2 ପ୍ରତିଶତରୁ

42 ପ୍ରତିଶତ ତୁଳନାରେ ଶୂନ୍ୟ ପ୍ରତିଶତରୁ 86 ପ୍ରତିଶତ ହୋଇଥିଲା । ଯେହେତୁ ଅନୁପାତର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସରକାରଙ୍କୁ ଦେୟ ରକ୍ଷାଲିପିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ । ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ ପରିମାଣରେ ଏକ ହଠାତ୍ ଏବଂ ଅବର୍ଷନୀୟ ବୃଦ୍ଧି ଏକ ବିପଦ ଘଣ୍ଟି ସଦୃଶ, କାରଣ ଏହାଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟ ରାଜକୋଷ ତା’ର ନ୍ୟାୟ୍ୟ ରାଜସ୍ୱରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବ ଓ ଲିଜଧାରୀଙ୍କୁ ଅହେତୁକ ଲାଭ ମିଳିବ ।

ଏହି ପରାପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଯେ, ସମାନ ଅବଧିରେ ଅର୍ଥାତ୍ 2015-16 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ଠାରୁ 2021-22 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ଖଣି ଅଞ୍ଚଳରେ ସେଲ୍ (କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରୀ ଶିଳ୍ପ ଉଦ୍ୟୋଗ) ମାଲିକାନାରେ ଥିବା ଲୁହା ଖଣି ଅର୍ଥାତ୍ ବଲାଣୀ (କୋଇଡ଼ା ମଣ୍ଡଳ) କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡର ଶୂନ୍ୟ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ସମଗ୍ର ଉତ୍ତୋଳନ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ

ଲୌହ ଧାତୁର ଗୁଣ୍ଡକୁ ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡ ରୂପେ ପ୍ରତିବେଦନ ହେତୁ ରାଜସ୍ୱ ଉପରେ ପ୍ରଭାବର ପରିମାଣ ଦର୍ଶାଇବାକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ପଞ୍ଜି

- 2007-10 ପରଠାରୁ (ଯାହା ଉପଲବ୍ଧ) ପ୍ରତିବେଦିତ ଆନୁପାତିକ ସିଏଲ୍‌ଓ ଏବଂ ରୂର୍ଷଗୁଣ୍ଡ ଠାରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନର ଶତକଡ଼ା, ଅର୍ଥାତ୍ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ତଥ୍ୟ ହିସାବକୁ ନିଆଗଲା ।
- 2010-12 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସିଏଲ୍‌ଓ, ରୂର୍ଷଗୁଣ୍ଡ ଏବଂ ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡର ସମୁଦାୟ ଉତ୍ତୋଳନ ଉପରେ ସେହି ଅନୁପାତକୁ ହିସାବରେ ନିଆଗଲା ଅର୍ଥାତ୍ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସିଏଲ୍‌ଓ ଏବଂ ରୂର୍ଷଗୁଣ୍ଡ ଠାରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ପାଦନକୁ ନିରୂପଣ କରିବା ପାଇଁ ।
- ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରେଣୀ ଆଧାରରେ ଦେୟଯୋଗ୍ୟ ରକ୍ଷାଲିପି ଓ ପ୍ରିମିୟମ ପରିମାଣକୁ ଭାରତୀୟ ଖଣିଜ ବ୍ୟୁରୋ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରେଣୀ (ଲୌହ ପରିମାଣ) ର ମାସିକ ଏସ୍‌ପି ବ୍ୟବହାର କରି ଗଣନା କରାଯାଇଥିଲା ।
- ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ଉତ୍ତୋଳନ ବର୍ଗରେ ଆଦାୟ କରାଯାଉଥିବା ପ୍ରକୃତ ରକ୍ଷାଲିପି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମ ସହିତ ଆଦାୟଯୋଗ୍ୟ ରକ୍ଷାଲିପି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ତୁଳନା କରାଯାଇଛି ।

³⁵ (i) ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଉତ୍ପାଦନ (ii) କେ.ଏନ୍. ରାମଙ୍କ ରୋଇଡ଼ା II (iii) ଓଏମ୍‌ସିର କୁମ୍ଭିତାର (iv) ବିଆଇସିଓର ନଦୀଡିହି (v) ଏଏମ୍‌ସିସିର ନାରାୟଣପୋଖା (vi) ଚାରିଣୀ ମିନେରାଲ୍‌ସ୍ ଦେଓଝର (vii) ପଟ୍ଟନାୟକ ମିନେରାଲ୍‌ସ୍ ଜରିବାହାର (viii) ଟି.ପି. ମହାନ୍ତିର ନଇବେଗା କାରୁପାଲି (ix) ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁର ନୁଆଗାଁ (x) ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁର ଜକାଙ୍ଗ (xi) ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁର ଗଣୁଆ ଏବଂ (xii) ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲ୍ୟୁର ନାରାୟଣପୋଖା

ସୂକ୍ଷ୍ମ ଖଣ୍ଡ ଭାବରେ ପ୍ରତିବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ଖଣ୍ଡ ସହିତ ସମାନ ଉଚ୍ଚ ରୟାଲଟି ଆକର୍ଷିତ କରିଥିଲା । ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା “ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡ”ର ପୃଥକ ପ୍ରତିବେଦନ ଯାହା ଗୁଣ୍ଡ ସହିତ ସମାନ କମ୍ ରୟାଲଟି ଆକର୍ଷିତ କରିଥିଲା, ଏବଂ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା “ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡ” ଉତ୍ପାଦନରେ ଅସାଧାରଣ ବୃଦ୍ଧି, ସୂଚିତ କରିଥିଲା ଯେ କୁସର ମେସିନରେ ଆର୍‌ଓଏମ୍ ଧାତବ/ ପିଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ “ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ୍ଡ” କୁ “ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡ” ଭାବରେ ଭୁଲ ପ୍ରତିବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରାଯାଇପାରେ ଯେ, ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ର ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ, ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ୍ଡକୁ ଖଣ୍ଡ ହିସାବ ଲାଗୁ ହେଉଥିବା ଅଧିକ ରୟାଲଟି ଦେୟକୁ ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଏହା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହିପରି ଭାବରେ, ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ 2010 ର ଆଦେଶ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ସମୟର ପ୍ରଚଳିତ ଚୂର୍ଣ୍ଣଗୁଣ୍ଡ ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ପାଦନ ତାହା ତୁଳନାରେ ଆଦେଶ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟର ଚୂର୍ଣ୍ଣଗୁଣ୍ଡ ପ୍ରତିବେଦନରେ ଅହେତୁକ ହ୍ରାସ ଘଟିଥିଲା, ଯାହାଦ୍ୱାରା 20 ଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଖଣିରେ 10,294.24 କୋଟି ଟଙ୍କା ରାଜସ୍ୱ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏଥିରେ ରୟାଲଟି ବାବଦକୁ ପ୍ରାୟ 5,841.80 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମ ବାବଦକୁ ପ୍ରାୟ 4,452.44 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଗାରିଟି ନିଲାମ ହୋଇଥିବା ଖଣି ପାଇଁ) ଥିଲା ଯାହାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂଚନା **ପରିଶିଷ୍ଟ-VIII** ରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା “ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡ” ପ୍ରତିବେଦନରେ ବୃଦ୍ଧିର ଧାରା ଅନୁସନ୍ଧାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଯଦି ଏହା କରାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା, ତେବେ ରାଜ୍ୟର ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟରେ ଅତିବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥାନ୍ତା ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2023) ଯେ, ଖାଦାନରୁ ଉତ୍ତୋଳିତ ବିଭିନ୍ନ ଏବଂ ବଡ଼ ଆକାର ର ଅର୍ଥାତ୍ +30 ମିମି/+40 ମିମି ଲୁହାପଥରକୁ 5 ମିମି, -10 ମିମି ଏବଂ 5-18 ମିମି/10-80 ମିମି ଆକାର ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାକୁ ସାଧାରଣତଃ ସ୍ତ୍ରୀନିଂ/ କୁସିଂ ପ୍ଲାଣ୍ଟରେ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଏ, ତଦନୁସାରେ, ସମସ୍ତ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ହିସାବ ଖାତାକୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ୍ଡ ତଥା ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡ ଆଦି ପୃଥକ ଭାବରେ ରଖିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସରକାରଙ୍କ ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ, ପୃଥକ ଭାବରେ ହିସାବ ଖାତାର ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ କେବେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଓ ଏହାର ଅନୁପାଳନ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିଲା କି ନାହିଁ ଜଣାଯାଇ ନଥିଲା । ସରକାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ସମାକ୍ଷରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ତ୍ରୁଟିର ଅନୁପାଳନ ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲେ ଓ ଅଧିକା ରୟାଲଟି ଦେୟରୁ ବର୍ଦ୍ଧିତ ପାଇଁ ଚୂର୍ଣ୍ଣଗୁଣ୍ଡର ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡ ରୂପେ ଭୁଲ ପ୍ରତିବେଦନର ମୂଳ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ରୂପ ରହିଥିଲେ । ଅଧିକତ୍ରୁ, ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ଯେ, ସମାକ୍ଷରେ ବିଭାଗୀୟ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ସତତ ଭାବେ ଗଠିତ ସ୍ୱାତ୍ ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚର ଅଭାବ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା । ପୁଣି ଖଣିଜ ଧାତୁର ପରୀକ୍ଷାଗାରରେ ପରୀକ୍ଷା ଉପଯୋଗୀ ରାସାୟନ ଓ ବୈଷୟିକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଅଭାବ, ତନଖି ଫାଟକ ଗୁଡ଼ିକର ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ଓ ଖଣିଜ ପରିବହନ ଉପରେ ନଜର ରଖିବାରେ ବିଫଳତା ଦେଖାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ **ଅଧ୍ୟାୟ -VI** ରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ମନିଟରିଂରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ।

3.2.3 ଲୌହ-ଧାତୁର ଆକାର ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତିବେଦନ (ଖଣ୍ଡ ବନାମ ଗୁଣ୍ଡ)

ଉଚ୍ଚ ରୟାଲଟି ହାରକୁ ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଉତ୍ପାଦିତ ଲୁହାଗୁଣ୍ଡକୁ ସୂକ୍ଷ୍ମଗୁଣ୍ଡ ଶ୍ରେଣୀର ଭୁଲ ପ୍ରତିବେଦନ ବିପଦ ବିଷୟରେ ପୂର୍ବ ପରିଚ୍ଛେଦ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲା ବେଳେ ଏହି ପରିଚ୍ଛେଦ ଖଣି ଆବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ନିଲାମ ପଦ୍ଧତିର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ପରେ ଲୌହ ଧାତୁର ଆକାରର ଭୁଲ ପ୍ରତିବେଦନ ଅର୍ଥାତ୍ ଲୌହ-ଖଣ୍ଡକୁ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡରେ ହିସାବକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିଛି ।

ନିଲାମ ହୋଇଥିବା ଆଠଟି ଖଣିର ତଥ୍ୟ ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ, ଏହି ଆଠଟି ଖଣି ମଧ୍ୟରୁ ପାଞ୍ଚଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ପୁରୁଣା ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ତୁଳନାରେ ନୂତନ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଅନୁପାତରେ ତାହା ହ୍ରାସ ଏବଂ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ଅନୁପାତରେ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଛି । ପୁରୁଣା ଏବଂ ନୂତନ (ନିଲାମ ହୋଇଥିବା) ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ

ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ରେ ସମାପ୍ତ ବର୍ଷ ପାଇଁ ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ରାଜସ୍ୱର ଆକଳନ ଓ ଅସୁଲିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଉପରେ ସମ୍ପାଦନ ସମୀକ୍ଷା

ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ କରାଯାଇଥିବା ଖଣି ଅନୁସାରେ ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡର ଉତ୍ପାଦନ ସାରଣୀ 3.16 ରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

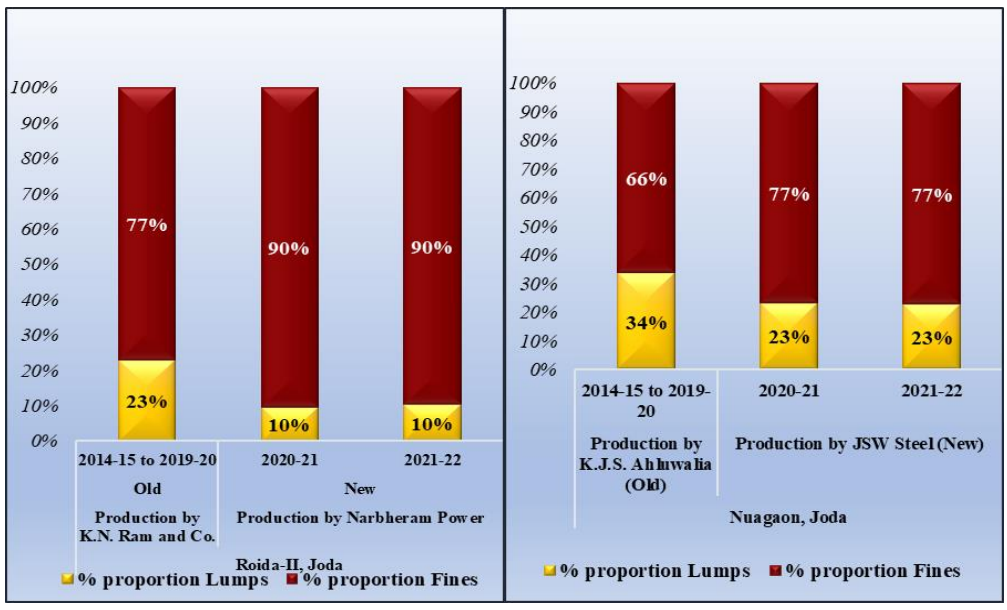
ସାରଣୀ 3.16: ପୁରୁଣା ଏବଂ ନୂଆ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଅନୁସାରେ ଲୌହଖଣ୍ଡ ଓ ଲୌହଗୁଣ୍ଡର ଅନୁପାତ

କ୍ର.ସଂ.	ପୁରୁଣା/ ଅନୁମୋଦିତ ଲିଜଧାରୀ	ଲିଜଧାରୀ	ଖଣି ଓ ଅବସ୍ଥିତି	ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ	ହାରାହାରି ଉତ୍ପାଦନ (ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍)			ମୋଟ ଉତ୍ପାଦନର ପ୍ରତିଶତ	
					ଖଣ୍ଡ	ଗୁଣ୍ଡ	ମୋଟ	ଖଣ୍ଡ	ଗୁଣ୍ଡ
1	ପୁରୁଣା ନୂଆ	କେ.ଏନ୍. ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. ନଭେଲୋମ ପାଝୁର ଆଣ୍ଡ ଷ୍ଟାଲ	ରୋଇଡା II, ଯୋଡ଼ା	2014-15 ରୁ 2019-20	4,83,463.789	16,18,374.41	21,01,838.2	23	77
				2020-21	1,36,310.15	12,74,030.66	14,10,341	10	90
				2021-22	2,44,121.12	21,16,050.88	23,60,172	10	90
2	ପୁରୁଣା ନୂଆ	କେ.ଜେ.ଏସ୍ ଆଲୁମିନିଆ ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ	ନାରଗାଁ ଯୋଡ଼ା	2014-15 ରୁ 2019-20	15,56,036.63	30,55,474.32	46,11,510.95	34	66
				2020-21	9,63,742.85	31,83,357.75	41,47,100.6	23	77
				2021-22	14,38,395	48,92,392	63,30,787	23	77
3	ପୁରୁଣା ନୂଆ	ପଟ୍ଟନାୟକ ମିନେରାଲ୍ସ କାଶିଭି ଇଣ୍ଡରନେସନାଲ	ଜରିବାହାଲ ଯୋଡ଼ା	2018-19 ରୁ 2019-20	5,39,838.975	5,58,001.495	10,97,840.47	49	51
				2020-21	1,84,800.2	5,96,231.8	7,81,032	24	76
				2021-22	2,91,447.5	7,19,876.5	10,11,324	29	71
4	ପୁରୁଣା ନୂଆ	ପି.କେ.ଆଲୁମିନିଆ ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ	ଗଣ୍ଡୁଆ, କୋଇଡ଼ା	2018-19 ରୁ 2019-20	2,05,690	2,04,660	4,10,350	50	50
				2020-21	1,12,671	5,82,487	6,95,158	16	84
				2021-22	1,21,627	8,69,418	9,91,045	12	88
5	ପୁରୁଣା ନୂଆ	ଏଏମ୍‌ଟିସି ଜେଏସ୍‌ଡବ୍ଲୁ ଷ୍ଟାଲ	ନାରାୟଣପୋଷା କୋଇଡ଼ା	2014-15 ରୁ 2019-20	12,86,718.68	17,04,452.66	29,91,171.34	43	57
				2020-21	10,10,508	24,78,372	34,88,880	29	71
				2021-22	12,23,171.16	45,70,924.46	57,94,095.62	21	79

ଉତ୍ସ: ଆଇଟି ଏମ୍ ଏସ୍ ଲିଜ୍‌ହୋଲ୍ଡା ଉତ୍ପାଦନ ରିପୋର୍ଟ

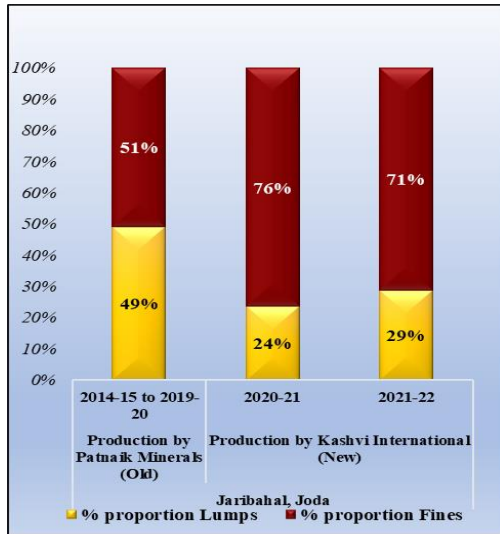
ଚାର୍ଟ 3.15: ରୋଇଡା-II ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡର ଅନୁପାତ

ଚାର୍ଟ 3.16: ନୂଆଗାଁ ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡର ଅନୁପାତ

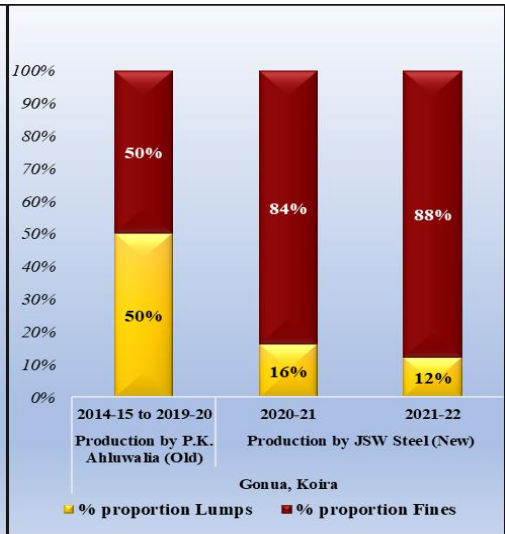

ଉତ୍ସ: ଆଇଟି ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ପାଦନ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଛି

ଚାର୍ଟ 3.17: ଜରିବାହାଲ ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗଣ୍ଡର ଅନୁପାତ

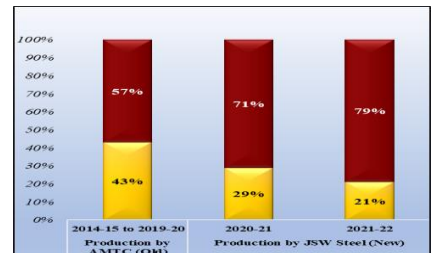

ଚାର୍ଟ 3.18: ଗଣୁଆ ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗଣ୍ଡର ଅନୁପାତ

ଉତ୍ସ: ଆଇଟି ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷାର ଗଣନା

ଚାର୍ଟ 3.19: ନାରାୟଣପୋଷି ଲୁହାପଥର ଖଣିରେ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡର ଅନୁପାତ

ଉତ୍ସ: ଆଇଟି ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ପାଦନ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷାର ଗଣନା

ଉପରୋକ୍ତ ସାରଣୀ ଏବଂ ଚାର୍ଟରୁ ଏହା ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ, 2014-20 ଅବଧିରେ ବିଭିନ୍ନ ଖଣିରେ ପୁରୁଣା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତୋଳିତ ଲୁହାପଥର ଅନୁପାତ 23 ରୁ 50 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିବେଦନ କରାଯାଇଥିଲା । ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2020-21 ରେ ଏହା ହଠାତ୍ 10 ରୁ 29 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ହ୍ରାସ ପାଇ ଥିବାବେଳେ ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡର ଅନୁପାତରେ ଅନୁରୂପ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିଲା । ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ଯେ, ନିର୍ଲାମ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଉପରୋକ୍ତ ସମସ୍ତ ଖଣି ପାଇଁ ପ୍ରତିବେଦନ ହୋଇଥିବା ଲୌହଖଣ୍ଡ ଓ ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ ଅନୁପାତରେ ହଠାତ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅତିକମରେ 10 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା, ଏବଂ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଜରିବାହାଲ (ଯୋଡ଼ା) କ୍ଷେତ୍ରରେ 25 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ଗଣୁଆ(କୋଇଡ଼ା) କ୍ଷେତ୍ରରେ 34 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ।

ଏହା ଅବିଶ୍ୱାସନୀୟ ଯେ ନିର୍ଲାମ ହୋଇଥିବା ଏହି ସମସ୍ତ ଖଣିରୁ ଉତ୍ତୋଳିତ ଖଣିଜ ଭଣ୍ଡାର ପ୍ରାକୃତିକ ଭାବେ ଏକ-ଦୁଇ ବର୍ଷର ସମ୍ପଦ ଅବଧିରେ ହଠାତ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିବ । ତେଣୁ, ଲୌହଖଣ୍ଡ(ହ୍ରାସ) ଏବଂ ଲୌହଗୁଣ୍ଡ(ବୃଦ୍ଧି) ର ରିପୋର୍ଟ ଅନୁପାତରେ ଏପରି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ତୀବ୍ର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏକ ଉଚ୍ଚ ସମ୍ଭାବନାକୁ ସୂଚିତ କରୁଥିବା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଉପରେ ଦେଖି ହେଉଥିବା ଉଚ୍ଚ ରିସ୍କଲିକକୁ ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଲୌହଗୁଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ କରୁଥିବାର ଭୁଲ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ ।

ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ମାମଲାରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ରିସ୍କଲିକ ବ୍ୟତୀତ ଲିଜଧାରୀଙ୍କୁ ନିର୍ଲାମରେ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବା ଉଚ୍ଚ ହାରରେ ପ୍ରିମିୟମ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ (ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ଖଣିଜ ମୂଲ୍ୟର 90.90% ରୁ 150%) ଏଭଳି ସ୍ଥିତିରେ, ପ୍ରିମିୟମ ଦେୟକୁ କମ୍ କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ତୋଳିତ ଧାତୁର ଭୁଲ ବର୍ଗୀକରଣର ଆଶଙ୍କାକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2023) ଯେ, ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀରେ ଧାତୁର ବର୍ଗୀକରଣ ଏବଂ ଭୁଲ୍ ପ୍ରତିବେଦନରେ ଅସଙ୍ଗତିର ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ପାଇଁ ଖଣି ଏବଂ ଭୂତତ୍ତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ 13 ଜୁଲାଇ 2021 ଏକ କମିଟି ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । ତଦନୁସାରେ କମିଟି ଛଅଟି ଲିଜରେ ଧାତୁର ଆକାରରେ

ଅସଙ୍ଗତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଖଣି ଉତ୍ପାଦନ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଅପସାରଣ/ ପରିବହନ ପାଇଁ ଷ୍ଟେକିଂ ଏବଂ ନମୁନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସଂଶୋଧନ ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି (28 ଅପ୍ରେଲ 2021) ନେଇଥିଲେ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ, ଫର୍ମ “ଏସ୍” ଆଇ3ଏମ୍ଏସ୍ ଆପ୍ଲିକେସନ ଇଣ୍ଟରଫେସ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଅନଲାଇନ୍ ଅନୁରୋଧ କରିବାକୁ ଏବଂ ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପାଇଁ ଜନିଷ୍ଟ ଖଣି ଅଫିସର/ ସହାୟକ ଖଣି ଅଫିସରଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ତଦାରଖ ପାଇଁ ନିୟମ ଏବଂ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଥାଏ ଯେଉଁଥିରେ ଯାଦୃକ୍ତିକ (ରାଷ୍ଟ୍ରମ) ଉତ୍ପତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ନମୁନା ସ୍ଥାନର ସଂଗ୍ରହ, ଖୋଲିବା (ଟ୍ରେସିଂ) ଏବଂ ଭାଗ କରିବା (ସେକ୍ସନିଂ) କୌଶଳ ମାଧ୍ୟମରେ ଧାତୁର ପ୍ରାଥମିକ, ମାଧ୍ୟମିକ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ(ଅସ୍ଥାୟୀ) ନମୁନାର ମିଶ୍ରଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ ।

ତେବେ, ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ଜୁଲାଇ 2021 ରେ କମିଟିର ଗଠନ ସତ୍ତ୍ୱେ, ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିକାସ କରାଯାଇଥିବା ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡ ଭୁଲନାରେ ନିଲମ୍ପ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଲୋହ ଖଣ୍ଡ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡର ପ୍ରକୃତ ଆକାର ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାରେ ସରକାର ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ଯାହାକୁ ସାରଣୀ 3.16 ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ସଂକଳିତ ଉତ୍ତୋଳନ ତଥ୍ୟରୁ ଦେଖାଯାଇପାରେ । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ନିରୀକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାଟି ଦୂର୍ବଳ ଥିଲା ଯାହାକୁ ସମ୍ପର୍କିତ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଭାବେ ବର୍ତ୍ତନା କରାଯାଇଛି । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ, ନିଲମ୍ପ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବଧିରେ ଉତ୍ତୋଳନ କରାଯାଇଥିବା ଲୋହ ଧାତୁର ପ୍ରକୃତ ଆକାରକୁ ସମାକ୍ଷା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିପାରି ନଥିଲେ ।

3.3 ଲୁହାପଥରର ଏକ୍ସ ମାଇନିଂ ମୂଲ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ଖଣିଜ ରିହାତି ନିୟମାବଳୀ, 1960 ର ନିୟମ 64 ଡି ଏବଂ ଖଣିଜ ରିହାତି ନିୟମ, 2016ର ନିୟମ 39(3) (ଆଣବିକ ଏବଂ ହାଇଡ୍ରୋ କାର୍ବନ ଶକ୍ତି ଖଣିଜ ବ୍ୟତୀତ) ଅନୁଯାୟୀ, ଯେଉଁଠାରେ କୌଣସି ଖଣିଜ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ ଆଧାରରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ, ଏହାକୁ ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଶ୍ରେଣୀ/ ଗାଢ଼ତାର ମାସିକ ଅପସାରଣ/ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଶତର ମାସିକ ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଅନୁସାରେ ଗଣନା କରାଯିବ । ଉକ୍ତ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 42 ଅନୁଯାୟୀ, ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ମାସିକ ବିବରଣୀରେ ପ୍ରତିବେଦିତ କରାଯାଇଥିବା ପୂର୍ବ-ଖଣି ମୂଲ୍ୟ ବା ଇଏମ୍ପି (ଯାହାକୁ ପିଏ ମାଉଥ୍ ଭ୍ୟାଲୁ ବା ପିଏମ୍ଭି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ) ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଶ୍ରେଣୀ/ ଗାଢ଼ତାର ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଗଣନା କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେବ ।

ଲୁହାପଥର କ୍ଷେତ୍ରରେ, ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ ଆଧାରରେ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ତେଣୁ, ଉପରୋକ୍ତ ନିୟମାବଳୀ ଅନୁସାରେ, ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟର (ଏଏସ୍ପି) ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଶତ (ରାଜ୍ୟ-ଭିତ୍ତିକ, ମାସିକ ଆଧାରରେ) ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର (ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଲୋହ ମାତ୍ରା ଥିବା) ଏବଂ ଲୁହାପଥରର ବର୍ଗୀକରଣ (ଗୁଣ୍ଡ କିମ୍ବା ଖଣ୍ଡ) ଆଧାରରେ ଲୁହାପଥରର ଉପରେ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥାଏ । ଆଇବିଏମ୍ ପ୍ରତି ମାସରେ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଫର୍ମାଟରେ³⁶ ପ୍ରତିବେଦିତ³⁷ ହେଉଥିବା ଶ୍ରେଣୀ ଭିତ୍ତିକ ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡର ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାର କରି ଏଏସ୍ପି³⁸ ଗଣନା କରେ । ତେଣୁ, ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ କରାଯାଇଥିବା ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ବିକ୍ରୟର ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଏଏସ୍ପି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟର କମ୍ ପ୍ରତିବେଦନ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଥାଏ, ଯାହା ଏଏସ୍ପିକୁ ହ୍ରାସ କରେ ଫଳତଃ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ଦେୟକୁ ହ୍ରାସ କରିବାର ସମ୍ଭାବନା ରଖିଥାଏ ।

ଅଗଷ୍ଟ 2009 ରୁ ମୂଲ୍ୟୁକ୍ତ ଆଧାରରେ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ଆଦାୟ କରାଯିବା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର (ଫେବୃଆରୀ 2011) ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ ଯେ, ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପିଏମ୍ଭି ଅବମୂଲ୍ୟାଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ କାରଣରୁ ସରକାର

³⁶ ପ୍ରତି ମାସରେ ସମସ୍ତ ଲିଜଧାରୀ ପ୍ରକୃତ ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ତଥ୍ୟକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଫର୍ମ ଏଫ୍.1 ରେ ଆଇବିଏମ୍ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ରିପୋର୍ଟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।
³⁷ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 42 ଅନୁଯାୟୀ ଲିଜଧାରୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ମାସିକ ରିଟର୍ଣ୍ଣରେ ରିପୋର୍ଟ କରିଥିବା ଇଏମ୍ପି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଶ୍ରେଣୀ/ ଗାଢ଼ତାର ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟକୁ ଗଣନା କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେବ ।
³⁸ ଲୁହାପଥରର କେବଳ ଅଣବନ୍ଧା ବିକ୍ରୟ (ଇଏମ୍ପି)କୁ ବିଚାର କରି ଆଇବିଏମ୍ ଓଜନ ବିଶିଷ୍ଟ ହାରାହାରି ପଦ୍ଧତି ଦ୍ୱାରା ଏଏସ୍ପିର ଗଣନା କରେ ।

ରୟାଲଟି କ୍ଷତି ନ ସହିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଖଣିର ପ୍ରକୃତ ପିଏମ୍‌ଭି ଚିହ୍ନଟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ ଯେ, ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010 ପାଇଁ କେତେକ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ବିବରଣୀର ଯାଞ୍ଚ କରିବା ପରେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ସମାନ ପ୍ରକାରର ଏବଂ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ମୂଲ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା ଏବଂ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ବିଭିନ୍ନ ଖଣିରେ ପ୍ରକୃତ ପିଏମ୍‌ଭି ମୂଲ୍ୟକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଯାଞ୍ଚ କରିବାକୁ ସମସ୍ତ ଖଣି ଉପ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ/ ଖଣି ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା ।

ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏକ୍ସ ମାଇନ୍ସ ମୂଲ୍ୟର ପ୍ରତିବେଦନ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ପାଇଁ, ସମାକ୍ଷା 2015-22 ଅବଧିରେ ଦୁଇଟି ଖଣି ମଣ୍ଡଳ³⁹ ଅଧୀନରେ 12 ଜଣ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏଫ୍-1 ବିବରଣୀରେ 62-65% ଶ୍ରେଣୀର ଉତ୍ତମ ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ଓ ଗୁଣ୍ଡର ଇଏମ୍‌ପି/ ପିଏମ୍‌ଭି ପ୍ରତିବେଦନ ଏବଂ ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଏଏସ୍‌ପି ସମନ୍ୱୟ ନଥିବାର ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷାର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି :

3.3.1 ସମାନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମାନ ମାସରେ ସମାନ ଲୁହାପଥରର ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ଏକ୍ସ ମାଇନ୍ସ ମୂଲ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ଭିନ୍ନତା

ଏହା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା ଯେ, ସମାନ ଲିଜଧାରୀମାନେ ସମାନ ମାସରେ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ବିକ୍ରି କରିଥିବା ସମାନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ପାଇଁ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ଭିନ୍ନ ଇଏମ୍‌ପିର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ ।

ସମାନ ମାସରେ ଲୁହାପଥରର 62-65% ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ପାଇଁ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହୋଇଥିବା ଇଏମ୍‌ପିରେ ବ୍ୟାପକ ଭିନ୍ନତାର କେତେକ ଉଦାହରଣ ସାରଣୀ 3.17 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 3.17: ସମାନ ମାସରେ 62-65% ଲୌହ ଶ୍ରେଣୀର ଖଣ୍ଡରେ (ସିଏଲ୍‌ଓ⁴⁰ ଅନ୍ତର୍ଗତ), ଲିଜଧାରୀ ଭିତ୍ତିକ ଇଏମ୍‌ପିରେ 200 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ଭିନ୍ନତା (2015-22 ଅବଧିର ଦୃଷ୍ଟିରୁ)

(ଟଙ୍କା ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପ୍ରତି)

କ୍ର.ସଂ.	ମାସ	ଲିଜଧାରୀ/ ଖଣି ନାମ	ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍‌ପି	ସର୍ବାଧିକ ଇଏମ୍‌ପି	ଭିନ୍ନତା ପ୍ରତିଶତ	ଆଇବିଏମ୍‌ର ଏଏସ୍‌ପି
1	ମଇ-2015	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ୍ ଆଣ୍ଡ କୋ. ବଲଦା	1,600	4,400	275	3,521
2	ଅଗଷ୍ଟ-2015	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ୍ ଆଣ୍ଡ କୋ. ବଲଦା	1,500	3,550	237	2,823
3	ଅକ୍ଟୋବର -2015	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ୍ ଆଣ୍ଡ କୋ. ବଲଦା	1,400	3,133	224	2,434
4	ଫେବୃଆରୀ -2016	ଗୁଙ୍ଗା, ଜଜାଙ୍ଗ	1,200	2,414	201	1,900
5	ଜୁନ୍ -2016	ଗୁଙ୍ଗା, ଜଜାଙ୍ଗ	1,000	2,504	250	1,745
6	ଜୁଲାଇ -2016	ଗୁଙ୍ଗା, ଜଜାଙ୍ଗ	1,000	2,392	239	1,746
7	ସେପ୍ଟେମ୍ବର -2016	ଗୁଙ୍ଗା, ଜଜାଙ୍ଗ	1,250	2,669	214	1,744
8	ଅକ୍ଟୋବର -2016	ବିଆଇକୋ, ନଦାଡିହି	1,000	3,229	323	2,020
9	ନଭେମ୍ବର -2016	ଫ୍ରୀଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦାକସିରା	800	3,245	406	2,119
10	ଫେବୃଆରୀ -2017	ଫ୍ରୀଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦାକସିରା	1,950	8,018	411	2,376
11	ଅପ୍ରେଲ -2017	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ୍ ଆଣ୍ଡ କୋ. ବଲଦା	1,100	3,400	309	2,759
12	ମଇ -2017	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ୍ ଆଣ୍ଡ କୋ. ବଲଦା	1,100	3,400	309	2,710
13	ସେପ୍ଟେମ୍ବର -2017	ବିଆଇକୋ, ନଦାଡିହି	1,000	3,850	385	2,604
14	ନଭେମ୍ବର -2017	ଫ୍ରୀଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦାକସିରା	1,000	3,800	380	2,711
15	ଡିସେମ୍ବର -2017	ଫ୍ରୀଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦାକସିରା	1,000	4,984	498	2,992
16	ଜାନୁଆରୀ -2018	ବିଆଇକୋ, ନଦାଡିହି	1,000	5,547	555	3,825
17	ଜୁନ୍ -2018	ଫ୍ରୀଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦାକସିରା	1,000	5,500	550	4,094
18	ସେପ୍ଟେମ୍ବର -2018	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ୍ ଆଣ୍ଡ କୋ. ବଲଦା	1,350	5,500	407	4,585

³⁹ ଯୋଡ଼ା ଏବଂ କୋଇଡ଼ା ଖଣି ମଣ୍ଡଳ

⁴⁰ କାଲିକ୍ରେଟେଡ୍ ଲକ୍ଷ ଓରସ (ସିଏଲ୍‌ଓ) ଯାହା ବିଭିନ୍ନ ଆକାରର ଯଥା 5-18 ମିମି 10-30 ମିମି, ଇତ୍ୟାଦିର ହୋଇଥାଏ । ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକର (ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀନିଂ) ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ପରେ ଏହା ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ

ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ରେ ସମାପ୍ତ ବର୍ଷ ପାଇଁ ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ରାଜସ୍ୱର ଆକଳନ ଓ ଅସୁଲିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଉପରେ ସମ୍ପାଦନ ସମୀକ୍ଷା

କ୍ର.ସଂ.	ମାସ	ଲିଜଧାରୀ/ ଖଣି ନାମ	ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି	ସର୍ବାଧିକ ଇଏମ୍ପି	ଭିନ୍ନତା ପ୍ରତିଶତ	ଆକର୍ଷଣୀୟତା
19	ମାର୍ଚ୍ଚ-2019	କେ.ଜେ.ଏସ୍. ଆଲୁମିନିଆ (ନୁଆଗାଁ)	1,855	9,148	493	3,703
20	ଜୁନ୍ -2019	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଜାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,700	4,800	282	3,468
21	ଅଗଷ୍ଟ-2019	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଜାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,600	4,300	269	3,417
22	ନଭେମ୍ବର -2019	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଜାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,700	4,350	256	3,189
23	ଫେବୃଆରୀ-2020	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଜାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,700	5,045	297	3,672
24	ସେପ୍ଟେମ୍ବର -2020	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍ତ, ଓରାଘାଟ	2,600	6,750	260	3,325
25	ଅକ୍ଟୋବର-2020	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍ତ, ଓରାଘାଟ	2,714	6,750	249	4,285
26	ମଇ -2021	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍ତ, ଓରାଘାଟ	4,500	10,100	224	8,484
27	ଅଗଷ୍ଟ -2021	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍ତ, ଓରାଘାଟ	4,720	11,700	248	10,711

ଉତ୍ସ: ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଏମ୍ପି ବିବରଣୀକୁ ଇଏମ୍ପି ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଗଣନା

ସାରଣୀ 3.17 ରୁ ଦେଖାଯାଇପାରେ, ସମାନ ମାସଗୁଡ଼ିକରେ ସମାନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ କରାଯାଇଥିବା ସର୍ବନିମ୍ନ ଏବଂ ସର୍ବାଧିକ ଇଏମ୍ପି ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ଭିନ୍ନତା (555% ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ଥିଲା । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଜାନୁଆରୀ 2018 ରେ ବିଆଇସିଓ (ନଦୀକସିରା) (କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା-16) ର ସମାନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥରର (62-65% ଶ୍ରେଣୀର ଖଣ୍ଡ) ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପିଛା 1,000 ଟଙ୍କା ଏବଂ ସର୍ବାଧିକ ଇଏମ୍ପି ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପିଛା 5,547 ଟଙ୍କା ଥିଲା (555 ପ୍ରତିଶତ ଭିନ୍ନତା) ।

ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ହୋଇଥିବା ସମାନ ମାସରେ 62-65% ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡର ଇଏମ୍ପି ପିରେ ବ୍ୟାପକ ଭିନ୍ନତାର କେତେକ ଉଦାହରଣ ସାରଣୀ 3.18 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 3.18: ସମାନ ମାସରେ (2015-22 ବର୍ଷ ଅବଧିର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ) 62-65% ଲୌହ ଶ୍ରେଣୀର ଗୁଣ୍ଡରେ ଲିଜଧାରୀ ଭିତ୍ତିକ ଇଏମ୍ପିରେ 200 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ଭିନ୍ନତା

(ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପ୍ରତି ଟଙ୍କା)

କ୍ର.ସଂ.	ମାସ	ଲିଜଧାରୀ/ ଖଣି ନାମ	ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି	ସର୍ବାଧିକ ଇଏମ୍ପି	ଭିନ୍ନତାର ପ୍ରତିଶତ	ଆକର୍ଷଣୀୟତା ଦ୍ୱାରା ଏଏସ୍ପି
1	ଜୁନ୍-2015	କେ.ଏନ୍. ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ (ରୋଇଡ଼ା-- II)	800	1,950	244	1,582
2	ଜୁଲାଇ -2015	କେଏସି ଏକ୍ସପ୍ଲୋରାସନ୍ (ଠାକୁରାଣୀ)	1,600	4,105	257	1,598
3	ମାର୍ଚ୍ଚ -2016	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଜାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	836	1,865	223	1,180
4	ଅପ୍ରେଲ -2016	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଜାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	831	1,781	214	1,132
5	ସେପ୍ଟେମ୍ବର-2016	ବିଆଇକୋ, ନଦୀକସିରା	703	1,535	218	985
6	ଡିସେମ୍ବର -2016	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍ତ, ଓରାଘାଟ	695	1,565	225	1,113
7	ଜାନୁଆରୀ -2017	କେଏସି ଏକ୍ସପ୍ଲୋରାସନ୍ (ଠାକୁରାଣୀ)	1,040	3,542	341	1,189
8	ଜୁନ୍-2017	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଜାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,014	3,339	329	1,206
9	ଜୁଲାଇ -2017	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍ତ, ଓରାଘାଟ	802	1,769	221	1,161
10	ଡିସେମ୍ବର -2017	ଗୁଙ୍ଗା ଜଳଜାଲ ଲୁହା ଖଣି	1,115	2,662	239	1,435
11	ଜାନୁଆରୀ -2018	ଗୁଙ୍ଗା ଜଳଜାଲ ଲୁହା ଖଣି	1,103	2,720	247	1,875
12	ଅପ୍ରେଲ -2018	ଏସ୍.ଏନ୍. ମହାନ୍ତି, କେଜେଏସ୍ପି, ଜଳକସିରା	900	2,200	244	1,877
13	ସେପ୍ଟେମ୍ବର-2018	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବେଲଦା)	950	2,700	284	2,344
14	ନଭେମ୍ବର -2018	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବେଲଦା)	950	2,700	284	2,713
15	ଜାନୁଆରୀ -2019	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଚୋଡ଼ିହି	1,658	4,915	296	1,956
16	ଡିସେମ୍ବର -2019	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍ତ, ଓରାଘାଟ	1,345	2,716	202	1,816
17	ଫେବୃଆରୀ -2020	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଜାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,303	2,904	223	2,056
18	ସେପ୍ଟେମ୍ବର-2020	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍ତ, ଓରାଘାଟ	1,081	3,749	347	2,157
19	ଜାନୁଆରୀ -2021	କେଏସ୍ପିଏସ୍ ଷ୍ଟାଲ (ନୁଆଗାଁ)	2,157	6,431	298	4,916
20	ଅପ୍ରେଲ -2021	ଏସ୍.ଏନ୍. ମହାନ୍ତି, କେଜେଏସ୍ପି, ଜଳକସିରା	2,750	6,650	242	5,905

ଉତ୍ସ: ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଏମ୍ପି ବିବରଣୀକୁ ଇଏମ୍ପି ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଗଣନା

ଲୌହ ଖଣ୍ଡ କ୍ଷେତ୍ରଭିତ୍ତି ସାରଣୀ 3.18 ରୁ ଏହା ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ, ସମାନ ମାସ ଗୁଡ଼ିକରେ ସମାନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ କରାଯାଇଥିବା ସର୍ବନିମ୍ନ ଏବଂ ସର୍ବାଧିକ ଇଏମ୍ପି ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ଭିନ୍ନତା

(347 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ଥିଲା । ଉଦାହରଣ ସରୁପ, ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020 ମାସରେ, ସମାନ ଲିଜଧାରୀ, ଅର୍ଥାତ୍ ରୁଙ୍ଗଟା ସନ୍ତ (ଓରାଘାଟ) (କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା 18) ସମାନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର (62-65% ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ) ପାଇଁ ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପିଛା ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି 1,081 ଟଙ୍କା ଏବଂ ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପିଛା ସର୍ବାଧିକ ଇଏମ୍ପି 3,749 ଟଙ୍କା (347 ପ୍ରତିଶତର ଭିନ୍ନତା) ଥିଲା ।

3.3.2 ସମାନ ମାସରେ ସମାନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ-ଧାତୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ଏକ୍ସ ମାଇଲ୍ସ ମୂଲ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ଭିନ୍ନତା

ସମାନ ମାସ ଗୁଡ଼ିକରେ ସମାନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଇଏମ୍ପି ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ଭିନ୍ନତା ଥିଲା । ବିଭିନ୍ନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ 62-65% ଶ୍ରେଣୀ ଲୌହଖଣ୍ଡର ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପିରେ ବ୍ୟାପକ ଭିନ୍ନତାର କେତେକ ଉଦାହରଣ ସାରଣୀ 3.19 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 3.19: ସମାନ ମାସ ମଧ୍ୟରେ, 62-65% ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ଖଣ୍ଡ ପାଇଁ, ବିଭିନ୍ନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନତା⁴¹ (2015-22 ଅବଧିର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ)

(ପ୍ରତି ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଟଙ୍କାରେ)

ମାସ	ଲିଜଧାରୀ/ ଖଣିଜ ନାମ	ପ୍ରତିବେଦିତ ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି	ଲିଜଧାରୀ/ ଖଣିଜ ନାମ	ସର୍ବନିମ୍ନ ପ୍ରକାଶିତ ଇଏମ୍ପି	ଭିନ୍ନତା ପ୍ରତିଶତ	ଆଇବିଏ ମର ଏଏସ୍ପି
ଜୁନ-2015	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବଲଦା)	1,600	ରୁଙ୍ଗଟା ସନ୍ତ, ଓରାଘାଟ	4,100	256	3,302
ଜୁଲାଇ -2015	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବଲଦା)	1,600	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	3,893	243	3,139
ଅକ୍ଟୋବର -2015	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବଲଦା)	1,400	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-II)	2,800	200	2,434
ଫେବୃଆରୀ -2016	ରୁଙ୍ଗଟା, ଜକାଙ୍ଗ	1,200	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	2,170	181	1,900
ଜୁନ-2016	ରୁଙ୍ଗଟା ସନ୍ତ ଓରାଘାଟ	1,000	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-II)	2,075	208	1,745
ଜୁଲାଇ -2016	ବିଆଇକୋ, ନଦୀଡିହି	1,000	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-II)	2,075	208	1,746
ଅକ୍ଟୋବର -2016	ବିଆଇକୋ, ନଦୀଡିହି	1,000	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	2,722	272	2,020
ମାର୍ଚ୍ଚ -2017	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବଲଦା)	1,100	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	3,246	295	2,553
ଅପ୍ରେଲ -2017	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବଲଦା)	1,100	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	3,674	334	2,759
ସେପ୍ଟେମ୍ବର -2017	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,000	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	3,494	349	2,604
ଡିସେମ୍ବର -2017	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,000	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	3,686	369	2,992
ଫେବୃଆରୀ -2018	ବିଆଇକୋ, ନଦୀଡିହି	1,000	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	5,076	508	3,915
ଜୁନ-2018	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,000	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	4,788	479	4,094
ସେପ୍ଟେମ୍ବର -2018	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବଲଦା)	1,350	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	6,257	463	4,585
ଅକ୍ଟୋବର -2018	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବଲଦା)	1,350	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	6,001	445	4,672
ଜାନୁଆରୀ -2019	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବଲଦା)	1,800	ବିଆଇକୋ, ନଦୀଡିହି	4,600	256	3,947
ଜୁନ-2019	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,700	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	4,104	241	3,468
ଅଗଷ୍ଟ -2019	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,600	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	3,931	246	3,417
ଅକ୍ଟୋବର -2019	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,700	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	3,708	218	3,277
ଫେବୃଆରୀ -2020	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଙ୍ଗାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,700	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	4,809	283	3,672
ଜୁନ୍ -2020	ବିଆଇକୋ, ନଦୀଡିହି	2,000	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	3,208	160	3,128
ସେପ୍ଟେମ୍ବର -2020	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା- II)	1,500	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	5,153	344	3,325
ଅକ୍ଟୋବର -2020	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା- II)	800	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	5,909	739	4,285
ମାର୍ଚ୍ଚ -2021	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବଲଦା)	1,250	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	7,422	594	6,197
ଅପ୍ରେଲ -2021	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବଲଦା)	1,461	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	10,187	697	7,903
ଅଗଷ୍ଟ -2021	ରୁଙ୍ଗଟା ସନ୍ତ ଓରାଘାଟ	4,720	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	12,300	261	10,711
ନଭେମ୍ବର -2021	କେ.କେ.ଏସ୍, ଆଲୁଫ୍ରିଲିଆ (ନୂଆଗାଁ)	2,400	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	9,458	394	7,900
ମାର୍ଚ୍ଚ -2022	ଏସେଲ୍ ନୂଆଗାଁ, କାଦୋଡିହି	4,900	କେଏସ୍ବିଏସ୍ ଷ୍ଟାଲ୍ (ନୂଆଗାଁ)	6,921	141	8,341

ଉତ୍ସ: ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଏଫ୍ଟି ବିବରଣୀକୁ ଇଏମ୍ପି ଥିଏ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଗଠନ

ସାରଣୀ 3.19 ରୁ ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ, ସମାନ ମାସରେ ବିଭିନ୍ନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ଭିନ୍ନତା (739 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ଥିଲା । ଉଦାହରଣ ସରୁପ, ଅକ୍ଟୋବର 2020 ରେ ବିଭିନ୍ନ ବିକ୍ରୟ କାରବାର ଆଧାର କରି ସମାନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର (62-65% ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ-

⁴¹ ଲୌହ ଖଣ୍ଡର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆକାରକୃତ ପରେ ଉତ୍ପାଦିତ ଯେଉଁଥିରେ ସିଏଲ୍ଡିଏ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ

ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ରେ ସମାପ୍ତ ବର୍ଷ ପାଇଁ ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ରାଜସ୍ୱର ଆକଳନ ଓ ଅସୁଲିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଉପରେ ସମ୍ପାଦନ ସମୀକ୍ଷା

ଖଣ୍ଡ) କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-2) ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପିଛା ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି 800 ଟଙ୍କା ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିବା ବେଳେ ଏସେଲ୍ (ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି) ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପିଛା ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି 5,909 ଟଙ୍କାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ ।

ବିଭିନ୍ନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ସମାନ ମାସରେ 62-65% ଶ୍ରେଣୀୟ ଲୌହ-ଗୁଣ୍ଡର ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପିରେ ଭିନ୍ନତାର କେତେକ ଉଦାହରଣ ସାରଣୀ 3.20 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 3.20: ସମାନ ମାସରେ ବିଭିନ୍ନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ 62-65% ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡର ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପିରେ ଭିନ୍ନତା(2015-22 ବର୍ଷ ମାନଙ୍କର ଭିନ୍ନତା)

(ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ପ୍ରତି ଟଙ୍କା)

ମାସ	ଲିଜଧାରୀ/ ଖଣିଜ ନାମ	ପ୍ରତିବେଦିତ ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି	ଲିଜଧାରୀ/ ଖଣିଜ ନାମ	ସର୍ବନିମ୍ନ ପ୍ରକାଶିତ ଇଏମ୍ପି	ଭିନ୍ନତା ପରିଶତ	ଆଇବିଏ ମ୍ ର ଏଏସ୍ପି
ଜୁନ୍ -2015	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-II)	800	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	2,096	262	1,582
ସେପ୍ଟେମ୍ବର-2015	ବିଆଇକୋ, ନଦୀଡ଼ିହି	807	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଜାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,962	243	1,455
ଡିସେମ୍ବର -2015	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-II)	1,025	କେ.କେ.ଏସ୍ ଆଲୁମିନିଆ(ନୁଆଗାଁ)	1,700	166	1,436
ଜାନୁଆରୀ -2016	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-II)	1,093	କେ.କେ.ଏସ୍ ଆଲୁମିନିଆ(ନୁଆଗାଁ)	1,630	149	1,399
ଜୁନ୍ -2016	କେ.କେ.ଏସ୍ ଆଲୁମିନିଆ(ନୁଆଗାଁ)	682	ଗୁଙ୍ଗା, ଜନାଙ୍ଗ	1,357	199	1,086
ସେପ୍ଟେମ୍ବର -2016	ବିଆଇକୋ, ନଦୀଡ଼ିହି	703	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-II)	1,150	164	985
ଡିସେମ୍ବର -2016	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍, ଓରାଘାଟ	695	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-II)	1,350	194	1,113
ଜାନୁଆରୀ -2017	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍, ଓରାଘାଟ	803	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-II)	1,350	168	1,189
ଅପ୍ରେଲ -2017	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍, ଓରାଘାଟ	1,007	ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଉଆବାଲି	1,500	149	1,277
ଜୁଲାଇ -2017	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍, ଓରାଘାଟ	802	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-II)	1,250	156	1,161
ଡିସେମ୍ବର -2017	ଏସ୍.ଏନ୍. ମହାନ୍ତି, କେକେଏସ୍ଟି, ଜଳଡ଼ିହି	900	କେ.ଏନ୍.ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ରୋଇଡ଼ା-II)	1,500	167	1,435
ଫେବୃଆରୀ -2018	ଏସ୍.ଏନ୍. ମହାନ୍ତି, କେକେଏସ୍ଟି, ଜଳଡ଼ିହି	900	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	2,198	244	2,050
ଅପ୍ରେଲ -2018	ଏସ୍.ଏନ୍. ମହାନ୍ତି, କେକେଏସ୍ଟି, ଜଳଡ଼ିହି	900	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	2,064	229	1,877
ସେପ୍ଟେମ୍ବର -2018	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବେଲଦା)	950	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	3,138	330	2,344
ନଭେମ୍ବର-2018	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବେଲଦା)	950	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	2,705	285	2,713
ଜାନୁଆରୀ -2019	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବେଲଦା)	950	ଫ୍ରାଗ୍ରେଡ୍ ରେଜାଲିବେଡ଼ା ନଦୀକସିରା	1,863	196	1,956
ଜୁନ୍ -2019	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବେଲଦା)	1,600	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	2,283	143	1,931
ସେପ୍ଟେମ୍ବର -2019	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍, ଓରାଘାଟ	1,344	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	2,133	159	1,849
ଅକ୍ଟୋବର -2019	ଏସ୍.ଏନ୍. ମହାନ୍ତି, କେକେଏସ୍ଟି, ଜଳଡ଼ିହି	1,200	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	2,138	178	1,764
ଫେବୃଆରୀ -2020	ଏସ୍.ଏନ୍. ମହାନ୍ତି, କେକେଏସ୍ଟି, ଜଳଡ଼ିହି	1,293	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	2,582	200	2,056
ମଇ -2020	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	1,588	କେ.କେ.ଏସ୍ ଆଲୁମିନିଆ(ନୁଆଗାଁ)	2,595	163	1,696
ସେପ୍ଟେମ୍ବର -2020	ଏସ୍.ଏନ୍. ମହାନ୍ତି, କେକେଏସ୍ଟି, ଜଳଡ଼ିହି	800	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	3,064	383	2,157
ଅକ୍ଟୋବର -2020	ଏସ୍.ଏନ୍. ମହାନ୍ତି, କେକେଏସ୍ଟି, ଜଳଡ଼ିହି	800	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	3,513	439	2,562
ଜାନୁଆରୀ -2021	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବେଲଦା)	2,044	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	6,275	307	4,916
ଅପ୍ରେଲ -2021	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବେଲଦା)	1,166	ନର୍ତ୍ତେରାମ ପି ଆଣ୍ଡ ଏସ୍ (ରୋଇଡ଼ା II)	6,100	523	5,905
ଜୁଲାଇ -2021	ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କୋ. (ବେଲଦା)	4,000	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	10,115	253	8,364
ନଭେମ୍ବର -2021	କେ.କେ.ଏସ୍ ଆଲୁମିନିଆ(ନୁଆଗାଁ)	2,100	କେଏସ୍ଟିଏସ୍ ଷ୍ଟାଲ୍ (ନୁଆଗାଁ)	7,116	339	5,799
ମାର୍ଚ୍ଚ -2022	ଗୁଙ୍ଗା ସନ୍, ଓରାଘାଟ	4,723	ଏସେଲ୍ ନୁଆଗାଁ, କାଦୋଡ଼ିହି	6,150	130	5,215

ଉତ୍ସ: ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଏସ୍ପି ବିବରଣୀକୁ ଇଏମ୍ପି ଉପ ଆଧାରରେ ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଗଣନା

ସାରଣୀ 3.20 ରେ ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ, ସମାନ ମାସ ଗୁଡ଼ିକରେ ବିଭିନ୍ନ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ହୋଇଥିବା ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପିରେ ବ୍ୟାପକ ଭିନ୍ନତା (523 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ଥିଲା । ଉଦାହରଣ ସରୂପ, 2021 ଅପ୍ରେଲ ମାସରେ ବିଭିନ୍ନ ବିକ୍ରୟ କାରବାର ଉପରେ ଆଧାର ସମାନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥରର (62-65% ଲୌହ ଗୁଣ୍ଡ) ସେରାଜୁଦ୍ଦିନ ଆଣ୍ଡ କମ୍ପାନୀ (ବେଲଦା) ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପିଛା ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି 1,166 ଟଙ୍କା ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିବା ବେଳେ ନର୍ତ୍ତେରାମ ପାଣ୍ଡା ଆଣ୍ଡ ଷ୍ଟାଲ୍ (ରୋଇଡ଼ା- II) ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ପିଛା ସର୍ବନିମ୍ନ ଇଏମ୍ପି 6100 ଟଙ୍କାର ପ୍ରତିବେଦନ କରିଥିଲେ ।

2015-22 ଅବଧିରେ 12 ଟି ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ସର୍ବନିମ୍ନ ଏବଂ ସର୍ବାଧିକ ଇଏମ୍ପି ଏବଂ ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଏଏସ୍ପି ସମନ୍ୱୟ ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ ପରିଶିଷ୍ଟ-IX ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ଏକ୍ସ-ମାଇନ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ଭିନ୍ନତାର ପ୍ରଭାବ

ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଏକ୍ସ-ମାଇନ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ଏହି ଅସାଧାରଣ ଭିନ୍ନତା ଯଥେଷ୍ଟ ରୂପେ ଏକ ବିପଦ ଘଣ୍ଟି ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଉଚିତ୍, ଯେପରି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ 2011 ର ପରିପତ୍ରରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ତଥାପି, ଏହି ଭିନ୍ନତାର ଗୁଡ଼ିକର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା କିମ୍ବା ପରୀକ୍ଷା/ ତଦନ୍ତ ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ ଉପ-ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ କିମ୍ବା ସରକାର ସ୍ତରରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

ଯେହେତୁ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ଇଏମ୍ପି, ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ଗଣନା କରାଯାଉଥିବା ଏଏସ୍ପିର ଅବଧାରକ ଥିଲା, ତେଣୁ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କମ୍ ଇଏମ୍ପିର ପ୍ରତିବେଦନ, ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଲୌହଧାରୀର ଏଏସ୍ପି ଏବଂ ପରିଣାମତଃ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେୟ ରକ୍ଷାକଳିକୁ ହ୍ରାସ କରିବାରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା ।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2023) ଯେ, ଆଇବିଏମ୍ ସହିତ ଏଏସ୍ପିର ଏକ ଦଳ ଛଅଟି ଖଣି ଉପରେ ନଜର ରଖିଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ 2022-23 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏକ୍ସ ମାଇନ୍ ମୂଲ୍ୟ ହ୍ରାସ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବେଦନ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏମ୍ପିଆର, 2017 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଖଣିଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି (i) ଜି.ଏସ୍.ମିଶ୍ର ଆଣ୍ଡ ସନ୍, ବାଦାମପାହାଡ଼ ଲୁହାପଥର ବ୍ଲକ୍, (ii) ଜି.ଏସ୍.ମିଶ୍ର ଆଣ୍ଡ ସନ୍ ଗୋରୁମହିଷାଣୀ ଲୁହାପଥର ବ୍ଲକ୍, (iii) ଏ.ଜି.ଏମ୍. ମିନେରାଲ୍ସ ଲିମିଟେଡର ପାଟାବେଡ଼ା ଖଣି, (iv) ମେସର୍ସ ପି.ଟି.ଏ.ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡର ରାଇକେଲା ଓ ତନ୍ତ ଖଣି, (v) ଗାଡାରାଣୀ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ରାଇକେଲା ଖଣି ଏବଂ (vi) ଲୁଙ୍ଗା ସନ୍ ଲିମିଟେଡର ସାନିହପୁର ଖଣି । ସମାକ୍ଷର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଅନୁରୂପ, ଏଏସ୍ପିର ଏକ ସହିତ ଆଇବିଏମ୍ ମଧ୍ୟ 2022-23 ବର୍ଷରେ ଏକ୍ସ-ମାଇନ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ହ୍ରାସ ହେବ ପ୍ରମାଣିତ କରିଛି । ତଥାପି, 2015-22 ଅବଧିର ସମାକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଉପରେ ସରକାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲିଜଧାରୀ-ଭିତ୍ତିକ ଅନୁପାଳନ ଦାଖଲ କରିନାହାଁନ୍ତି । ଅଧିକନ୍ତୁ, ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ, ସରକାର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଏକ୍ସ-ମାଇନ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ହ୍ରାସକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ନିରୀକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିକଶିତ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

3.4 ଲିଜ ଅଞ୍ଚଳରେ ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀ ଲୌହଧାରୀ ଓ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଅଣ-ଉପଯୋଗ/ ଅଣ-ନିଷ୍କାସନ

ଖଣିଜ ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ବିକାଶ, 1988 ଏବଂ 2017 ନିୟମାବଳୀର ଯଥାକ୍ରମେ ନିୟମ 31 ଏବଂ 12 ଅନୁସାରେ, ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଏପରି ଭାବରେ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ଯାହା ଖଣିଜ ଭଣ୍ଡାରର ବିକାଶ, ଖଣିଜ ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ପରିବେଶର ସୁରକ୍ଷା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବ ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ, ସମାକ୍ଷା ତିନୋଟି ଖଣି ମଞ୍ଚଳରେ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର ଏବଂ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ସମନ୍ୱୟ ନଥିବ ଯାହା କରିଥିଲା । (ଲୁହାପଥର ପାଇଁ ଯୋଡ଼ା ଏବଂ କୋଇଲା ଏବଂ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ପାଇଁ ଯାଜପୁର ରୋଡ଼) । ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ସମାକ୍ଷାର ଫଳାଫଳ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

3.4.1 ଖଣି ଯୋଜନାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀ ଲୌହଧାରୀର ଅଣ-ଉପଯୋଗ

ଖଣିଜ ଭଣ୍ଡାରର ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ବିକାଶ ଏବଂ ଖଣିଜ ସଂରକ୍ଷଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆଇବିଏମ୍ 2009 ଅକ୍ଟୋବରରେ ଲୌହ ଧାରୀର ଶେଷ ସାମା 55% ଅଂଶ ଲୌହ ରୁ 45% ଅଂଶ ଲୌହ କୁ ସଂଶୋଧନ କରିଥିଲା । ଲୌହ ଅଂଶ ଶେଷ ସାମାର ଏହି ସଂଶୋଧନ ସୂଚିତ କରେ ଯେ 45-55% ଶ୍ରେଣୀର ଲୌହ ଧାରୀ ଯାହାକୁ ପୂର୍ବରୁ ଖଣିଜ ବର୍ଜ୍ୟ ବାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଉଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହାର ମୂଳ ଖନନ ଶ୍ରେଣୀରେ କିମ୍ବା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଏକ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ମିଶ୍ରଣ କରି (ବେନିଫିସିଏସନ୍)⁴², ଖଣିଜ ପୁନରୁଦ୍ଧାର, ଉପଯୋଗ ଏବଂ ବିକ୍ରି ପାଇଁ ଉପଯୋଗୀ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବ । ଏହା ବ୍ୟକ୍ତ କରାଗଲା ଯେ ,45% ଲୌହ ଅଂଶ ଶେଷ ସାମା ଠାରୁ ଅଧିକ ଖଣିଜ/ଧାତବ ପଦାର୍ଥକୁ ସେମାନଙ୍କର ଗୁଣବତ୍ତା ଏବଂ ପରିମାଣକୁ ସୂଚିତ କରି ଠିକ ଭାବରେ ରକ୍ଷାବେକ୍ଷଣ କରାଯିବା

⁴² ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯାହାଦ୍ୱାରା ଘନତ୍ୱ ହ୍ରାସ ସହିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଏକ ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀରୁ ଏକ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ଖଣିଜ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇପାରିବ

ଉଚିତ, ଏବଂ ଏହିପରି ସାମଗ୍ରୀର ତାଲିକା ମାସିକ ଅଦ୍ୟତନ କରାଯିବା ଉଚିତ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ, ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (ଡିସେମ୍ବର 2011) ସମସ୍ତ ଖଣିଗୁଡ଼ିକର ତଫ୍ଟିଆର୍ଡ଼ ମଧ୍ୟରେ 45-55% ଲୌହ ଅଂଶ ଥିବା (ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଧାତୁ) ଲୁହାପଥରକୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ଦୁଇ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ସମସ୍ତ ଉପ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ/ ଖଣି ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ସମସ୍ତ ଲିଜଧାରୀଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ ଏକ ପୃଥକ ହିସାବ ରଖିବା ପାଇଁ ଅନୁଦେଶ ଦିଆଯିବାକୁ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ଦୁଇଟି⁴³ ସର୍କଲ ଅଧିନସ୍ଥ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ମାସିକ ବିବରଣୀ ତଥା 11 ଜଣ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଅନୁମୋଦିତ ଖଣି ଯୋଜନାର ଯାଞ୍ଚରୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା –

- i. ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳର ତଫ୍ଟିରୁ ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର (45-55% ଲୌହ ଅଂଶ) ର ଚିହ୍ନଟ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା ଉପ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ/ ଖଣି ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇନଥିଲା । ଏଭଳି ଚିହ୍ନଟ ଅଭାବରୁ ବିଭିନ୍ନ ଖଣି ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହିପରି କେତେ ପରିମାଣର ଉପଯୋଗୀ ଖଣିଜ ଅବ୍ୟବହୃତ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ି ରହିଛି, ସେ ସଂପର୍କରେ ବିଭାଗ ପାଖରେ କୌଣସି ସୂଚନା ନଥିଲା ।
- ii. ଅନୁମୋଦିତ ଖଣି ଯୋଜନାର ଅଧ୍ୟୟନରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ ଖଣି ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ଉପଲବ୍ଧ ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀ ଲୁହାପଥରର ବର୍ତ୍ତମାନ ତଫ୍ଟି ଉପରେ ତଥ୍ୟ ରହିଛି । ପୂର୍ବରୁ ଖଣିଜ ବର୍ଜ୍ୟ ଭାବରେ ବର୍ଗୀକୃତ ହୋଇଥିବା ଏହି ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୁହାପଥର (45-55% ଲୌହ ଅଂଶ)ର ପରିମାଣ 2015-16 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଖଣି ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜମା ହୋଇଥିଲା । ଯଦିଓ ଏହି ଅନୁମୋଦିତ ଖଣି ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେ ପ୍ରକ୍ରିୟା କରଣ/ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଉଚ୍ଚଶ୍ରେଣୀ ଲୌହର ରେ ମିଶ୍ରଣ କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବିକ୍ରୟ ପରେ ଏହିପରି ଧାତୁର ନିକାସ ହେବ, ମାତ୍ର ଏହା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା ଯେ, ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ 7,886.78 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିବା 4,29,09,486 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ଲୁହାପଥର, ଯାହା 2015-16 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଖଣି ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜମା ହୋଇଥିଲା ଓ ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା 11ଟି ଲୁହା ଖଣିରୁ⁴⁴ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ନିକାସ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ 1,183.02 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରକ୍ଷା ଆଦାୟ ହୋଇ ପାରି ନଥିଲା (ପରିଶିଷ୍ଟ-X ରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣିତ) । ଅନୁମୋଦିତ ଖଣିଯୋଜନାର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହି ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ଧାତୁର ଅଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ/ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀ ଲୌହରେ ମିଶ୍ରଣ / ବିକ୍ରୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଖଣି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇନଥିଲା ।
- iii. ଏହା ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା ଯେ, 2015-22 ମଧ୍ୟରେ ଖଣିଜ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରୁ ସେତେବେଳର ଉତ୍ତୋଳିତ ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀ ଧାତୁକୁ (45-55% ଲୌହ ଅଂଶ) ଲିଜଧାରୀମାନେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ/ଉଚ୍ଚଶ୍ରେଣୀ ଲୌହ ରେ ମିଶ୍ରଣ ବିନା ବଜାରରେ ସିଧା ସଳଖ ବିକ୍ରି କରୁଥିଲେ । ତଥାପି, ପୂର୍ବରୁ ଖଣି ତଫ୍ଟିରେ ଗଚ୍ଛିତ ଥିବା ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀ ଧାତୁ, ବିକ୍ରି ହୋଇନଥିଲା, ଯେପରି ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗ (ii)ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ଏହି ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀ ଧାତୁର ଖଣିଜ ସାମଗ୍ରୀକୁ ଉନ୍ନତ ଉପଯୋଗ କରି ଖଣିଜ ଉପାଦାନକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପ୍ରୟାସ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

ଅଧିକ ପରିମାଣର ଲୁହାପଥର ଖନନ (ବିଶେଷ କରି ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର) ଏବଂ ପୂର୍ବ ଖନନ କରାଯାଇ ଅନେକ ବର୍ଷ ଧରି ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ତଫ୍ଟିରେ ରଖାଯାଇଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ଧାତୁର ଅଣ-ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ/ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀ ଲୌହ ରେ

⁴³ ଖଣି ଉପନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଯୋଡ଼ା ଓ କୋଇଡ଼ା
⁴⁴ ମେସର୍ସ ରୁଙ୍ଗା ମାଲନ୍, ଜନାଙ୍ଗ, ମେସର୍ସ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଉତ୍ପାଦନ, ମେସର୍ସ ସିରାଜୁଦ୍ଦିନ୍ ଏବଂ କୋ. ର ବାଲଦା ରୁକ୍, ମେସର୍ସ କେ.ଏନ୍. ରାମ ଆଣ୍ଡ କୋ. ର ରୋଇଡ଼ା II, ମେସର୍ସ କେଏପି ଏକ୍ସପ୍ଲୋରାସନ୍ସ ଓ ଲୁଗାଣା, ପ୍ରୀ ଗ୍ରେଡ୍ ଆଣ୍ଡ କୋ.ର ନଦାଡ଼ିହି, ମେସର୍ସ ଆର୍ଯ୍ୟନ ମାଲନ୍ ଏବଂ ଟ୍ରେଡିଂ କର୍ପୋରେସନର ନାରାୟଣ ପୋଷା, ମେସର୍ସ ଓଏମ୍ସିର କୁର୍ଷିଗାର, ମେସର୍ସ ରୁଙ୍ଗା ସନ୍ ସାନିହପୁର, ଏସ୍ ଏନ୍ ମହାନ୍ତିଙ୍କ କେଜେଏସ୍ଟି, ଲୌହଖଣି ଏବଂ ମେସର୍ସ ରୁଙ୍ଗା ସନ୍ କ୍ଷେତ୍ର

ମିଶ୍ରଣ ନ କରିବା, ଖଣି ଯୋଜନାର ଉଲ୍ଲଂଘନ ସରୁପ ଅବିରତ ବ୍ୟବହାର/ଖଣିଜ ସଂରକ୍ଷଣ ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ ସରକାର (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2023) ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ ଯେ, କାରଖାନାରେ ବ୍ୟବହାର ନକରିବା କାରଣରୁ +45 ରୁ -55% ଲୌହ ଅଂଶ ଥିବା ଧାତୁକୁ ପୃଥକ ଭାବେ ଗଠିତ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଗଠିତ ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀୟ ଲୁହାପଥରକୁ ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତ ରେ ପେଲେଟ ତିଆରି, ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀ ଲୌହ ରେ ମିଶ୍ରଣ କିମ୍ବା ରପ୍ତାନି ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ ।

ତଥାପି, ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ପୂର୍ବରୁ ଖନନ କରାଯାଇଥିବା ଏବଂ ଅନେକ ବର୍ଷ ଧରି ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ରଖାଯାଇଥିବା ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀୟ ଧାତୁ, ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଅବିରତ ବ୍ୟବହାର/ ସଂରକ୍ଷଣ ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଥିଲା ।

3.4.2 ଲିଜ୍ ଖଣିରୁ ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିବା ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀୟ ଲୌହ -ଧାତବର ଅଣ-ହିସାବ

ନୂଆ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କୁ ନିର୍ଲାମ ମାଧ୍ୟମରେ ଦିଆଯାଇଥିବା 28ଟି ଲିଜ୍ ସମାପ୍ତ ଖଣିରେ ସମସ୍ତ ଅବ୍ୟବହୃତ ଖଣିଜ ସମ୍ପଦ ଭଣ୍ଡାର ଓ ଭିତ୍ତି ସଂରକ୍ଷଣର ଚିହ୍ନ ଏବଂ ନିଜ ଆୟତକୁ ନେବା ପାଇଁ ଇସ୍ତଫା ଓ ଖଣି ବିଭାଗ ଏବଂ ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (ଅକ୍ଟୋବର 2020)ଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ କମିଟି ଖଣି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ, ଓଡ଼ିଶା ଖଣି ନିଗମ (ଓଏମସି) ଏବଂ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । ମିଳିତ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ପରେ, ଯେଉଁଠି ଯାହା ଅଛି ସେହି ଆଧାରରେ ଓଏମସି ଦ୍ୱାରା ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂପଦ/ଭଣ୍ଡାର ଗ୍ରହଣ କରାଯିବାର ଥିଲା ।

ସମାକ୍ଷା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲା ଯେ, ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ରେ ନିର୍ଲାମ ଦ୍ୱାରା ନୂତନ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା 28ଟି ସମାପ୍ତ ଲିଜ୍‌ର ଖଣିଜ ଭଣ୍ଡାରକୁ ଓଏମସି ନୂତନ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଲିଜ୍ ବିବରଣୀ ମାଧ୍ୟମରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ତଥାପି ଏଥିରେ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀୟ ଲୁହାପଥରର ଗଠିତ ତମ୍ପ ଅତ୍ୟୁକ୍ତ ନଥିଲା, କାରଣ ଏହା ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ବିବରଣୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଫଳସରୂପ ଏହି ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀୟ ଲୁହାପଥରଗୁଡ଼ିକ ଓଏମସି ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା, କିମ୍ବା ସରକାରୀ ନଥିରେ ହିସାବ ରଖାଯାଇ ନଥିଲା । ତେଣୁ, ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ପଡ଼ି ରହିଥିବା ଏହି ବର୍ଜ୍ୟ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକର ଚୋରି କିମ୍ବା ଅନଧିକୃତ ବିକ୍ରୟ/ ପ୍ରେରଣର ଆଶଙ୍କା ରହିଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2023) ଯେ, ପୂର୍ବତନ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଖଣି ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ, +45 -55% ଲୌହ ଅଂଶ ଥିବା ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀୟ ଧାତୁକୁ ପୃଥକ ଭାବରେ ସଂରକ୍ଷଣ କରାଯିବା ନିର୍ଲାମଧାରୀଙ୍କ ପ୍ରାକୃତିକ ଅଧିକାର ଯାହା ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଥିଲା । ତେଣୁ, ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀୟ ଧାତୁକୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଜିମାରେ ରଖାଯାଇଛି ।

ତଥାପି, ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ପଡ଼ିଥିବା ବର୍ଜ୍ୟ ଲୁହାପଥର ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ବିବରଣୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଯେଉଁଥିପାଇଁ ବର୍ଜ୍ୟ ଧାତୁର ସରକାରୀ ରେକର୍ଡରେ ହିସାବ କରାଯାଇପାରି ନଥିଲା ।

3.4.3 ଖଣି ଯୋଜନାର ଉଲ୍ଲଂଘନ ଜନିତ ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀୟ କ୍ରୋମାଇଟ୍‌ର ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀ ଧାତୁରେ ଅମିଶ୍ରଣ ଓ ଅଣ-ଉପଯୋଗିତା

ଆଇବିଏମ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଭାରତୀୟ ଖଣିଜ ବାର୍ଷିକ ପୁସ୍ତକ 2019 ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଭାରତରେ 96 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ସମ୍ପଦ ଓଡ଼ିଶାରେ, ମୁଖ୍ୟତଃ ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ ରହିଛି ।

ଦକ୍ଷିଣ କାଳିଆପାଣି ଏବଂ ସୁକରାଙ୍ଗି କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଖଣିର ଅନୁମୋଦିତ ଖଣି ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ, 2015-22 ଅବଧିରେ ଓଏମସି ଲିମିଟେଡ୍, ଦକ୍ଷିଣ କାଳିଆପାଣି କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଖଣିରେ ଉଚ୍ଚ-ଶ୍ରେଣୀର ଧାତୁରେ ମିଶ୍ରିତ ଯୋଗ୍ୟ ଧାତବ (30 ରୁ 40 ପ୍ରତିଶତ Cr₂O₃⁴⁵କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଅକ୍ସାଇଡ୍) ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ କାଳିଆପାଣି ଏବଂ

⁴⁵ କ୍ରୋମିୟମ ଅକ୍ସାଇଡ୍‌ର ରାସାୟନିକ ନାମ

ସୁକରାଙ୍ଗି କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଖଣିର ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀୟ ଧାତବ (10 ରୁ 30 ପ୍ରତିଶତ Cr₂O₃କ୍ରୋମିୟମ ଅକ୍ସାଇଡ୍) କୁ ମିଶ୍ରଣ କରି କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଗାଢ଼ ଅଂଶ ଥିବା ଶ୍ରେଣୀ⁴⁶ କରିବାର ଥିଲା ।

ଯାଜପୁର ରୋଡ଼ ଖଣି ମଣ୍ଡଳରେ ଥିବା ଦକ୍ଷିଣ କାଳିଆପାଣି ଏବଂ ସୁକରାଙ୍ଗି ଖଣିର ମାସିକ ବିବରଣୀ ଏବଂ ଅନୁମୋଦିତ ଖଣି ଯୋଜନା ସମନ୍ୱୟ ନଥି ଯାଞ୍ଚରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ :

- i. ଦକ୍ଷିଣ କାଳିଆପାଣି ଖଣିରେ ନିମ୍ନମାନର 40 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଢ଼ିତ କ୍ରୋମାଇଟ୍ (1 ଅପ୍ରେଲ 2015) 9,10,083.865 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ରୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ 11,37,125.07 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ (31.03.2022 ସୁଦ୍ଧା) ପହଞ୍ଚିଥିଲା । 2015-17 ମଧ୍ୟରେ କେବଳ 77,589.70 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ (କ୍ଲୋଜିଙ୍ଗ୍ ଷ୍ଟକ୍ସ ପ୍ରାୟ ସାତ ପ୍ରତିଶତ) ନିମ୍ନମାନର କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ମିଶ୍ରିତ ହୋଇ ବିକ୍ରି ଯୋଗ୍ୟ ଗାଢ଼ ଅଂଶ ଥିବା ଧାତବ ରୁପାନ୍ତରିତ ହୋଇଥିଲା । ତେବେ, 2017-22 ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ନିମ୍ନ ମାନର ଧାତୁର ବେନିଫିସିଏସନ୍ ହୋଇନଥିଲା । ଏହା ସୂଚିତ କରିଥିଲା ଯେ, ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିପୁଳ ପରିମାଣର ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଧାତବ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା ଏବଂ ଏହାକୁ ବିକ୍ରୟ ଯୋଗ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ବେନିଫିସିଏସନ୍ କରାଯାଇ ନଥିଲା । 11.37 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ବେନିଫିସିଏସନ୍ ନକରିବା ଏବଂ ନିଷ୍ପାସନ ନହେବା ଫଳରେ 36.76 କୋଟି⁴⁷ ଟଙ୍କାର ରୟାଲଟି ଆଦାୟ ହୋଇପାରି ନଥିଲା ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ, ଏହା ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା ଯେ ମେସର୍ସ ଓଏମ୍ସି ଲିମିଟେଡ୍ (ଦକ୍ଷିଣ କାଳିଆପାଣି ଖଣି ଲିଜ୍ଧାରୀ) ଜୁନରୁ ଅକ୍ଟୋବର 2020 ମଧ୍ୟରେ 88,338.42 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ନିମ୍ନ-ଶ୍ରେଣୀ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ବିକ୍ରି ବିନା ବେନିଫିସିଏସନ୍ ଓ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀରେ ରୁପାନ୍ତରିକରଣ କରି ବିକ୍ରି କରିଥିଲା । ଯେହେତୁ, ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର କ୍ରୋମାଇଟ୍ (40 ପ୍ରତିଶତ କ୍ରୋମିୟମ ଅକ୍ସାଇଡ୍ କମ୍) ଉପରେ ଦେୟ ହୋଇଥିବା ରୟାଲଟି ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀ ଧାତୁରେ ମିଶ୍ରିତ (ଘନୀଭୂତ) ଧାତବ ଉପରେ ଦେୟ ହେଉଥିବା ରୟାଲଟି ଠାରୁ ବହୁତ କମ୍, ତେଣୁ ଖଣି ଯୋଜନାର ଉଲ୍ଲଂଘନ କରି ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଧାତୁର⁴⁸ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ସିଆସଲଖ ବିକ୍ରୟ ଫଳରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ 2.72 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରୟାଲଟି କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା, ଯାହା ପରିଶିଷ୍ଟ-XI ରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

- ii. ସୁକ୍ରାଙ୍ଗି ଖଣି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ନିମ୍ନ ମାନର ଧାତୁର କୌଣସି ରୁପାନ୍ତରିକରଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ବିନା ମିଶ୍ରଣରେ ବର୍ଜ୍ୟ ହୋଇଥିବା 40 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍ ନିମ୍ନ ମାନର କ୍ରୋମିୟମ ଅକ୍ସାଇଡ୍ (2015-22 ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତୋଳିତ) ଧାତୁର କ୍ଲୋଜିଙ୍ଗ୍ ଷ୍ଟକ୍ 3,78,229.849 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ଥିଲା । ନିମ୍ନ ମାନର 3.78 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ନିଷ୍ପାସନ ନହେବା ଫଳରେ 12.23 କୋଟି⁴⁹ ଟଙ୍କାର ରୟାଲଟି ଆଦାୟ ହୋଇପାରି ନଥିଲା, ଯାହା ଖଣି ଯୋଜନାର ଉଲ୍ଲଂଘନ ଥିଲା ।

ଉତ୍ତରରେ, ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2023) ଯେ, 2015-17 ପୂର୍ବରୁ ଏବଂ 2015-17 ମଧ୍ୟରେ କାଳିଆପାଣି କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଖଣିରେ ଉତ୍ତୋଳିତ ନିମ୍ନ ମାନର ଧାତୁକୁ ବେନିଫିସିଏସନ୍ କାରଖାନାରେ (ଯେଉଁଠି ଠାରେ ନିମ୍ନ ମାନର ଧାତୁ ଉଚ୍ଚ ମାନର ଧାତୁରେ ମିଶ୍ରଣ କରାଯାଏ) ରୁପାନ୍ତରିକରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହାପରେ, କାଳିଆପାଣିରେ ଅବସ୍ଥିତ ବେନିଫିସିଏସନ୍ କାରଖାନାର ନବୀକରଣ ଚାଲିଛି । ତେଣୁ, ନିମ୍ନ ମାନର କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଧାତୁକୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରାଯାଇପାରିଲା ନାହିଁ । ବେନିଫିସିଏସନ୍ କାରଖାନାର ନବୀକରଣ ପରେ ଉଭୟ କାଳିଆପାଣି ଏବଂ ସୁକ୍ରାଙ୍ଗି ଖଣିର ନିମ୍ନ ମାନ କ୍ରୋମା ଧାତୁକୁ ବିକ୍ରୟ ଯୋଗ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀ କ୍ରୋମା ଧାତୁରେ

⁴⁶ ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ବେନିଫିସିଏସନ୍ ଦ୍ୱାରା ଗାଢ଼ ଅଂଶ ଥିବା ଶ୍ରେଣୀ ମିଳିଥାଏ । ଗାଢ଼ ଅଂଶ ଥିବା କ୍ରୋମାଇଟ୍ ପାଇଁ ଆଇବିଏମ୍ ପୃଥକ ଏସପି ପ୍ରକାଶିତ କରିଥାଏ
⁴⁷ 11,37,125.07 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ × 323.25 ଟଙ୍କା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2015 ର କ୍ରୋମାଇଟ୍ ସର୍ବ ନିମ୍ନ ରୟାଲଟି ମୂଲ୍ୟ) = 36,75,75,678 ଟଙ୍କା
⁴⁸ ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଅକ୍ଟୋବର 2020 ରେ ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀର କ୍ରୋମାଇଟ୍ (40% ରୁ କମ୍)ର ରୟାଲଟି 340.65 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ଥିଲାବେଳେ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ରୁପାନ୍ତରିତ ହୋଇଥିବା କ୍ରୋମାଇଟ୍ ରୟାଲଟି 1,884.60 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ ଥିଲା
⁴⁹ 3,78,229.849 ମେଟ୍ରିକ ଟନ୍ × 323.25 ଟଙ୍କା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2015 ର କ୍ରୋମାଇଟ୍ ସର୍ବ ନିମ୍ନ ରୟାଲଟି ମୂଲ୍ୟ) = 12,22,62,798 ଟଙ୍କା

ରୁପାନ୍ତର କରାଯିବ । ତେବେ, ବାସ୍ତବତା ହେଉଛି ଯେ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2023 ସୁଦ୍ଧା 40 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍ କ୍ରୋମିୟମ ଅକ୍ସାଇଡ୍ ଥିବା ସମସ୍ତ ନିମ୍ନ ମାନ ଧାତୁର ଉଚ୍ଚଶ୍ରେଣୀ କ୍ରୋମିୟମ ଧାତୁରେ ରୁପାନ୍ତରକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ସରକାର ଏକ ପ୍ରଭାବୀ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

ସୁପାରିଶ:

ସରକାର:

2. ଇଚ୍ଚାକୃତ କିମ୍ବା ଭୁଲ ତଥ୍ୟର ଆଧାରରେ ଉଚ୍ଚ ରକ୍ଷାଲତ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମକୁ ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ନିଲାମ ହୋଇଥିବା ଖଣି ଗୁଡ଼ିକର ରିପୋର୍ଟର ହଠାତ୍ ହ୍ରାସ ପାଇଥିବା ଲୌହ ଶ୍ରେଣୀର ସମସ୍ତାନ୍ତରଣ ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ଉଚିତ୍ ।
3. ଲୌହ ଖଣ୍ଡର ଶ୍ରେଣୀ ଓ ଆକାରରେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଭୁଲ ରିପୋର୍ଟ ଯୋଗୁଁ ରାଜସ୍ୱ ହାନିର ବୃଦ୍ଧିକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ଏକ ନୀତି/ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଣୟନ କରିବା ଉଚିତ୍ ।
4. ଆଇବିଏମ୍ ସହ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷାକରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଖଣିରେ ଥିବା ଲୌହର ପ୍ରକୃତ ଶ୍ରେଣୀ, ଆକାର, ରୂର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ୍ଡ ଓ ସୁକ୍ଷ୍ମ ଗୁଣ୍ଡର ପରିମାଣକୁ ପୁନଃ ଯାଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଏବଂ ପ୍ରକୃତ ରକ୍ଷାଲତ୍ତି ଓ ପ୍ରିମିୟମକୁ ଆଦାୟ କରିବା । ଏହି ପରିସର ଆଇ3ଏମ୍ଏସ୍ ରେ ଏକୀକରଣ ହେବା ଉଚିତ୍ ଯାହା ସଂପୃକ୍ତ ଲିଜଧାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବେଦିତ ଖଣିର ଶ୍ରେଣୀ, ଆକାର ଏବଂ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ମିଶ୍ରଣକୁ ସିଂଝମ ଆଧାରରେ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବ ।
5. ହାରାହାରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟରେ ହ୍ରାସ ଯାହା ରକ୍ଷାଲତ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମ ଦେୟ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ, ଲିଜଧାରୀ ଏହାକୁ ଜାଣିଶୁଣି କରୁଥିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁସନ୍ଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଉଚିତ୍ ।
6. ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ତୋଳନରେ ଗୁଣବତ୍ତା ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଯାଞ୍ଚର ଅଭାବ ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଉପରେ ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ସ୍ଥିର କରିବା ଉଚିତ୍ ।